

Monitor Persoonlijk Data Management

- Regie op (Financiële) Gegevens –

Utrecht, 1 augustus 2021

COLOFON

DATUM	1 augustus 2021
PROJECT REFERENTIE	PDM Monitor
VERTROUWELIJKHEID	Openbaar
STATUS	Definitieve Versie
OPDRACHTGEVER	Peter Mols (SIVI)
AUTEURS	Gerhard Gerritsen (SIVI), Marlies Rikken (InnoValor)

INHOUDSOPGAVE

COLOFON.....	2
MANAGEMENTSAMENVATTING.....	6
1. INLEIDING.....	8
1.1 CONTEXT.....	8
1.2 DOEL EN DOELGROEP	8
1.2.1 <i>Waarom een Monitor Personal Data Management (Monitor PDM)?</i>	8
1.2.2 <i>Doelgroep</i>	8
1.3 LEESWIJZER	8
1.3.1 <i>Hoofdttekst</i>	9
1.3.2 <i>Bijlagen</i>	9
1.3.3 <i>Links</i>	9
1.3.4 <i>Blauwe kaders</i>	9
2. AFBAKENING PDM.....	10
2.1 WAT ZIJN PERSOONSgegevens?	10
2.2 ACCENT OP FINANCIËLE GEGEVENS.....	10
2.3 WAT IS PDM?	10
2.4 ROLLEN IN PDM	11
2.5 FUNCTIONELE COMPONENTEN PDM	12
3. AANPAK EN OPZET MONITOR	14
3.1 ONDERZOEK BIJ DIVERSE INITIATIEVEN ROND PDM.....	14
3.2 CONSULTATIEFASE.....	14
3.3 UITWERKING WERKGEBIED PDM IN BIJLAGEN.....	14
3.3.1 <i>Speelveld</i>	15
3.3.2 <i>Wetgeving</i>	16
3.3.3 <i>Afsprakenstelsels</i>	17
3.3.4 <i>Technologie en standaarden</i>	18
3.3.5 <i>Authenticatievoorzieningen</i>	19
3.3.6 <i>PDM-Diensten</i>	20
3.4 PDM-TIJDLIJN.....	22
3.5 PDM-DIENSTEN IN VERSCHILLENDE STADIA VAN ONTWIKKELING	23
3.6 DE WAARGENOMEN ONTWIKKELINGEN VANUIT VERSCHILLENDE INVALSHOEKEN	23
3.6.1 <i>Consument/burger</i>	23
3.6.2 <i>Authenticatievoorzieningen</i>	24
3.6.3 <i>Wetgeving</i>	24
3.6.4 <i>Governance</i>	24
3.6.5 <i>Standaarden</i>	24
3.6.6 <i>Verdienmodellen</i>	25
4. ANALYSE PDM.....	26
4.1 ANALYSE FUNCTIONELE COMPONENTEN PDM	26
4.1.1 <i>Identity management</i>	26
4.1.2 <i>Toestemmingsmanagement</i>	29
4.1.3 <i>Servicemanagement</i>	30
4.1.4 <i>Verdienmodellen</i>	30
4.1.5 <i>Datamodel management</i>	31
4.1.6 <i>Personal data transfer</i>	32
4.1.7 <i>Personal data storage</i>	32
4.1.8 <i>Governance</i>	33
4.2 ANALYSE SECTOREN	33
4.2.1 <i>Overheid</i>	33
4.2.2 <i>Zorgsector</i>	36
4.2.3 <i>Generieke initiatieven</i>	37

4.2.4	Financiële sector (inclusief SWOT)	37
5.	BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN	42
5.1	MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN	43
5.1.1	PDM rond financiële data dwingt tot bezinning over maatschappelijke vraagstukken..	43
5.1.2	Het is van belang oog te hebben voor de zelfredzaamheidsparadox	44
5.1.3	Aandacht voor consumenten die niet/beperkt digitaal onderlegd zijn, wint aan belang	44
5.1.4	Rekening houden met vertegenwoordiging burger/consument wint aan belang	44
5.1.5	Structuur voor sector overstijgende samenwerking ontbreekt	44
5.1.6	Privacy is de roze olifant in de PDM-kamer.....	44
5.2	WETGEVING.....	45
5.2.1	Wetgeving dwingt tot delen van gegevens en is hefboom voor innovatie.....	45
5.2.2	AVG is te vrijblijvend als het gaat om datadelen, van zelfregulatie is geen sprake	45
5.2.3	Overheid zet in op mogelijkheden regie: fundament is eind 2021 klaar.....	45
5.3	ONTWIKKELING AFSPRAKENSTELSLS	45
5.3.1	Potentie van afsprakenstelsels onmiskenbaar	45
5.3.2	Zonder dwang komen afsprakenstelsels niet van de grond	46
5.3.3	MedMij heeft voorbeeldfunctie als het belangrijkste afsprakenstelsel in Nederland	46
5.3.4	Banken pleiten voor horizontaal afsprakenstelsel rond data-delen.....	46
5.3.5	Netspar pleit voor verticaal afsprakenstelsel datadelen financiële gegevens	46
5.4	STANDAARDEN.....	47
5.4.1	Interoperabiliteit tussen sluizen en kluizen verschillende aanbieders ontbreekt.....	47
5.4.2	Het API landschap rond het ontsluiten van databronnen is nog tamelijk kaal	47
5.4.3	Semantische interoperabiliteit: mapping voegt waarde toe.....	47
5.4.4	Australië heeft voorbeeldfunctie voor wat betreft samenwerking over sectoren heen ..	48
5.5	AUTHENTICATIE	48
5.5.1	Publiek/privaat bruikbare voorzieningen zijn in aantocht	48
5.5.2	Overheid werkt ook met Digitale Bron Identiteit aan vertrouwen rond delen gegevens	48
5.5.3	Draagvlak voor privacy vriendelijke oplossingen neemt zienderogen toe.....	48
5.5.4	Toenemend gebruik iDIN door verzekeraars	48
5.5.5	Machtigen biedt perspectief voor mensen die digitaal achterblijven	49
5.6	PDM-DIENSTEN - ADOPTIE	49
5.6.1	Specifieke initiatieven lijken succesvoller, killer apps ontbreken	49
5.6.2	Faalfactoren diverse gestaakte initiatieven zijn onbekend	49
5.6.3	Inspelen op primaire behoeften consumenten randvoorwaardelijk	49
5.6.4	Voordelen voor individuen moeten evident zijn	50
5.6.5	Toestemming is belangrijk, maar moet eenvoudig zijn	50
5.6.6	Vertrouwen is randvoorwaardelijk	50
5.6.7	Internationale situatie loopt gelijk aan de Nederlandse	50
5.7	PDM BUITEN FINANCIËLE SECTOR.....	51
5.7.1	Zorgsector loopt voorop met regie op gegevens	51
5.7.2	Decentrale overheid zet ambitieus in op Blauwe Knop	51
5.7.3	Roadmap van Schluss roept principevraag op rond architectuurkeuzes	51
5.8	PDM FINANCIËLE SECTOR	51
5.8.1	Aantal financiële processen wordt versneld door PDM	51
5.8.2	Consument heeft belang bij 1 applicatie met toegang tot financiële administratie	52
5.8.3	Brancheorganisatie adviseurs neemt voortouw bij afspraken rond data delen.....	52
5.8.4	Veelgebruikt MPO innoveert te langzaam, pensioendeelnemers zijn de dupe.....	52
5.8.5	Potentie Mijnverzekeringenopeenrij niet benut	52
5.8.6	Opmars data-aggregators/data-afnemers, markt doet zijn werk?	52
5.8.7	Veel klantmappen verzekeringen, integraal overzicht ontbreekt veelal	53
5.9	SAMENVATTING BEVINDINGEN.....	54
5.9.1	Perspectief consument	54
5.9.2	Perspectief belangenorganisatie	54
5.9.3	Perspectief adviseur	54
5.9.4	Perspectief verzekeraar/volmachten	55
5.9.5	Perspectief pensioenfonds	55
5.9.6	Perspectief overheid	55

5.9.7	<i>Perspectief leverancier</i>	55
5.9.8	<i>Perspectief standaarden.....</i>	56

MANAGEMENTSAMENVATTING

In deze monitor gebruiken we de term Persoonlijk Data Management, ofwel PDM, om te duiden dat mensen persoonsgegevens kunnen gebruiken om hun leven, werk te organiseren, terwijl belangrijke waarden als veiligheid en privacy geborgd zijn. Persoonlijk Data Management gaat over toegang, benutten, corrigeren en delen van persoonlijke data, maar ook inzicht hebben in wie deze persoonsgegevens gebruikt, met consent van het individu. PDM veronderstelt Regie op Persoonsgegevens, dat wil zeggen de zeggenschap over en de controle op de verwerking van persoonsgegevens. Dit zijn de gegevens die via de context terugvoeren naar een natuurlijke persoon en de gegevens die de wet aanmerkt als persoonsgegevens.

De Monitor beperkt zich tot het geven van inzicht en overzicht rond procesondersteuning en het aanbod van PDM-Diensten en geeft dus geen invulling aan verandertrajecten op basis van dit inzicht en overzicht. Op deze wijze blijft de Monitor een serie waarnemingen waar consensus over kan zijn.

Om overzicht te creëren in de veelheid aan aspecten en initiatieven wordt het volgende onderscheid gemaakt om het werkgebied rond PDM uit te werken:

1. Speelveld
2. Wetgeving
3. Afsprakenstelsels
4. Technologie en standaarden
5. Authenticatievoorzieningen
6. PDM-Diensten

In de Bijlagen wordt dit uitgewerkt voor PDM - buiten en in - de financiële sector. In de Bijlagen worden ook de details besproken. Het accent in de Monitor ligt op de financiële sector.

Na onderzoek van de functionele componenten van PDM volgt in deze hoofdstuk een analyse voor de verschillende sectoren. De Monitor ordent de bevindingen vanuit een aantal invalshoeken. Daarna volgt per bevinding een toelichting en de impact. Tot slot volgt een samenvatting van de belangrijkste bevindingen voor de verschillende doelgroepen en de standaarden.

Regie op financiële gegevens maakt het in toenemende mate mogelijk dat personen/huishoudens sneller en beter overzicht hebben over hun financiële positie en de data kunnen delen met dienstverleners (hypotheekadviseurs, pensioenadviseurs, financiële planners, schuldhulpverleners etc.). Naast versnelling van processen – een kickstart van het advies - kunnen hierdoor ook de kosten en kwaliteit van financieel advies gunstig beïnvloed worden. Randvoorwaarden zijn naast voordelen voor de consument (gemak!), vertrouwen van de consument en een eenvoudige systematiek voor toestemming. Een integrale PDM-Dienst die tegelijk inzicht biedt in gegevens over betaalrekeningen (kosten van levensonderhoud), spaarrekeningen, schulden, hypotheek, verzekeringen, pensioenen, abonnementen, etc. ontbreekt momenteel nog, maar de verwachting is dat dit wel binnen enige jaren beschikbaar komt. Ockto ontsluit in dit verband al een groot aantal databronnen.

PSD2 ontsluit alleen betaalgegevens. Overige financiële- & verzekeringsgegevens worden veelal nog niet op gestandaardiseerde wijze ontsloten. De AVG is in dit verband te vrijblijvend: uit belangrijke databronnen/administraties zijn gegevens niet op gestandaardiseerde gestructureerde wijze te betrekken. Dit staat in schril contrast met PSD2. De PSD2-wetgeving jaagt innovatie in het domein van regie op financiële gegevens aan, al hebben veel toepassingen nog een experimenteel karakter. Een aantal van de PDM-Diensten in het schuldhulpverleningsdomein beschikt inmiddels over een PSD2-vergunning, waardoor deze partijen grote stappen hebben gemaakt en het automatisch verkrijgen van transactiegegevens makkelijker is geworden.

De overheid werkt wel aan wetgeving voor regie op gegevens. Maar hier vallen de lange doorlooptijden op, denk bijvoorbeeld aan het Pensioenregister (geen API) en de Wet Digitale Overheid (geen erkenning private middelen voor inloggen bij de overheid). Verder zijn uit de belangrijke publieke databronnen voor regie op financiële gegevens, de gegevens niet op gestandaardiseerde wijze op te halen. Een afsprakenstelsel ontbreekt, ook voor het ophalen en delen van andere dan financiële gegevens.

Waar financieel inzicht in het verleden vooral een product was voor de vermogende particulier (het domein voor financieel planners) is het bieden van financieel inzicht en overzicht meer beschikbaar gekomen voor de gewone consument. Via allerlei apps en portals bestaat toegang tot financiële data. Dat zorgt ervoor dat de acceptatiegraad van financiële planningtools is toegenomen de afgelopen jaren, consumenten raken meer gewend om digitale tools te gebruiken. Echter de grootste uitdaging is niet het geven van inzicht en overzicht, maar vooral het activeren van consumenten. Hier kan de wetenschap helpen met inzichten, om consumenten daadwerkelijk tot actie over te laten gaan. Veel consumenten vertrouwen daarnaast op een financieel adviseur om de juiste keuzes te maken. Voor het activeren van mensen dient dan ook rekening te worden gehouden met een hybride benadering, dus zowel digitale informatie als persoonlijke begeleiding. Aandacht voor consumenten die niet/beperkt digitaal onderlegd zijn, wint aan belangstelling. Dat betekent dat machten meer gewicht in de schaal gaat leggen.

Als het gaat om standaarden zien we een ontwikkeling van bilaterale afspraken en propriëtaire standaarden naar afsprakenstelsels (MedMij, Qiy, iShare, Zorgeloos Vastgoed), en open standaarden. Open standaarden kan iedereen gebruiken en een afsprakenstelsel garandeert interoperabiliteit op de relevante niveaus (technisch, semantisch en organisatorisch). Met een afsprakenstelsel hoeven deze partijen niet eerst bilaterale afspraken te maken over allerlei vraagstukken. Meerdere data-aanbieders, data-afnemers en leveranciers kunnen diensten leveren, waarin de consument vertrouwen kan hebben. Afsprakenstelsels hebben een kip-ei uitdaging als het gaat om de marktintroductie, maar hebben als belangrijke voordeel dat insluiting door leveranciers niet aan de orde is. Interoperabiliteit staat steeds prominenter op agenda, ook over sectoren heen en tussen databronnen, kluizen/sluizen/wallets en data-afnemers.

Binnen Nederland bestaat nog geen algemene manier om consent management te regelen. Dit heeft wel veel aandacht, onder meer bij regie op gezondheidsgegevens (MedMij).

Op meerdere plaatsen – onder meer door de banken - wordt gepleit voor het ontwikkelen van een afsprakenstelsel rond regie op financiële gegevens. Het ontwikkelen van een afsprakenstelsel voor regie op financiële gegevens maakt het mogelijk dat partijen door hele ketens heen veilig, makkelijk en gecontroleerd financiële data kunnen delen. Momentum dat wordt gecreëerd door PSD2 en visievorming bij banken kan benut worden om standaardisatie en interoperabiliteit in de financiële sector te stimuleren.

Veel PDM-Diensten hebben nog een experimenteel karakter waarbij sprake is van financiering uit onderzoeksbudgetten of subsidies. In toenemende mate speelt daarna het vraagstuk van rendabele verdienmodellen die ook op langere termijn houdbaar zijn. Een voorbeeld zijn mogelijk de verdienmodellen van leveranciers van Persoonlijke Gezondheidsomgevingen (PGO's). Nu ontvangen deze nog subsidie, maar op termijn moeten de inkomsten komen uit additionele diensten, aangezien de zorgconsument in principe niet betaalt voor een PGO.

De data-wallet – denk aan Datakeeper- zal waarschijnlijk in basis gratis zijn (freemium) met mogelijkheid tot premium subscriptions. Daarnaast lijkt het beprijzen van data-transacties een logisch verdienmodel.

In de Nederlandse markt timmert Ockto al langer en met succes aan de weg.

Haar verdienmodel werkt en lijkt toekomst vast:

- licentiemodel voor aansluiting op het ecosysteem;
- prijs per transactie;
- mogelijkheid om geld terug te sluizen naar issuers per transactie.

Doccle – een kwart van de huishoudens in België maakt hier gebruik van - laat de aanleverende partij betalen en belast de consument niet. Doccle ontwikkelde daarmee in navolging van het Zweedse Kivra een verdienmodel waarmee op eigen kracht invulling wordt gegeven aan PDM. In tegenstelling tot de lappendeken aan Apps en Mijn.Omgevingen van dienstverleners koppelen dienstverleners op de Doccle omgeving van huishoudens. Marktintroductie van Doccle in Nederland is aanstaande.

1. INLEIDING

1.1 Context

In de greenpaper 'De consument bepaalt!' uit 2017 schreef SIVI voor het eerst over regie op persoonsgegevens (ROPG). In Blik 2019-2020 kwalificeert SIVI Persoonlijk Data Management (PDM) als een belangrijke ontwikkeling voor de sector. PDM omvat als aandachtsgebieden de regie op persoonsgegevens, de beschikbaarheid van deze gegevens en een op open standaarden gebaseerde infrastructuur om toegang tot persoonsgegevens te verkrijgen. Dit rapport ligt in het verlengde van deze stukken en geeft een "foto" van de stand van zaken van begin 2020 tot medio 2021.

1.2 Doel en doelgroep

1.2.1 Waarom een Monitor Personal Data Management (Monitor PDM)?

De Monitor PDM:

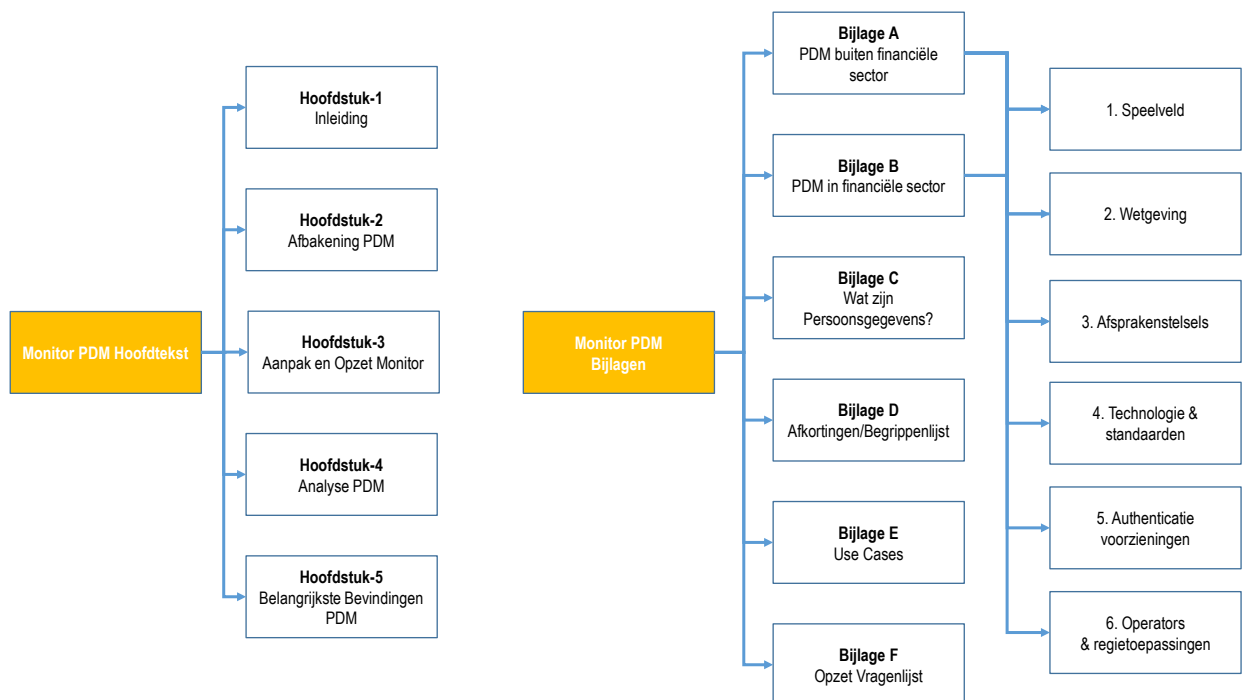
- Creëert inzicht en overzicht;
- Beschrijft initiatieven, maar beoordeelt ze niet;
- Plaatst initiatieven in binnen- en buitenland in context;
- Biedt handvatten bij het begrijpen van PDM-Diensten;
- Laat zien welke invloed de ontwikkelingen rond PDM hebben op ketenprocessen rond financiële dienstverlening.

De Monitor beperkt zich tot het geven van inzicht en overzicht rond procesondersteuning en het aanbod van PDM-Diensten en geeft dus geen invulling aan verandertrajecten op basis van dit inzicht en overzicht. Op deze wijze blijft de Monitor een waarneming waar consensus over kan zijn.

1.2.2 Doelgroep

De doelgroep bestaat uit alle personen werkzaam in de financiële sector en die werken in een gebied dat raakt aan regie op persoonlijke (financiële) gegevens.

1.3 Leeswijzer

Figuur-1: Structuur Monitor PDM

1.3.1 Hoofdtekst

Hoofdstuk 2 bakt het onderzoek af en geeft definities van een aantal sleutelbegrippen.
Hoofdstuk 3 bespreekt de aanpak en opzet van de Monitor.
Hoofdstuk 4 is een analyse vanuit meerdere perspectieven (functionele componenten PDM en sectoren)
Hoofdstuk 5 geeft de belangrijkste bevindingen weer.

1.3.2 Bijlagen

In Bijlage A wordt PDM buiten de financiële sector beschreven.
In Bijlage B volgt een beschrijving van PDM in de financiële sector.
De Bijlagen C, D, E en F bestaan respectievelijk uit een antwoord op de vraag “Wat zijn Persoonsgegevens?”, een afkortingen- en begrippenlijst, een aantal use cases en de opzet van de gehanteerde vragenlijst richting PDM-initiatieven.

1.3.3 Links

Alle links die in dit rapport en de Bijlagen zijn opgenomen, waren werkend op het moment van publicatie.

1.3.4 Blauwe kaders

In dit rapport (inclusief de Bijlagen) staat een aantal blauwe kaders. Hierin wordt door middel van voorbeelden de hoofdtekst geïllustreerd.

2. AFBAKENING PDM

2.1 Wat zijn persoonsgegevens?

Dit zijn zowel de gegevens die in de wet zijn aangemerkt als persoonsgegevens als gegevens die via de context zijn terug te voeren naar een natuurlijk levend persoon. Zie voor verdere uitleg Bijlage C.

2.2 Accent op financiële gegevens

Voor SIVI als kennis- en adviescentrum op gebied van digitaal zakendoen in financiële dienstverlening ligt het accent op regie van financiële gegevens (in onder meer de domeinen pensioenen, hypotheek, leningen, financiële planning, verzekeringen). Juist deze financiële gegevens bieden voor de consument hoge toegevoegde waarde in allerlei situaties (zie Bijlage E: Use Cases), terwijl privacy van deze gegevens belangrijk is. Dit vraagt om regie op persoonsgegevens vanuit de soevereine consument.

Particuliere consumenten kunnen zelf aan financiële planning doen, of een financiële planner inschakelen. De financiële planning resulteert in:

- Inzicht (wat is mijn financiële positie?)
- Overzicht (is mijn financiële positie voldoende?)
- Aanbevelingen voor actie (wat moet ik doen in financiële termen als mijn positie niet voldoende is?).

Om het inzicht te krijgen moet de desbetreffende consument gegevens uit verschillende bronnen halen of laten halen als hij/zij daartoe zelf niet in staat is. Nauwkeurige gegevens zijn bijvoorbeeld nodig over pensioen, hypotheek, inkomen, banksparen, spaardeposito's, verzekeringen, leningen, waarde van het onroerend goed, het huishouden (getrouwd of alleenstaand, kinderen, etc.), energiekosten, huurlasten, studiekosten. Vervolgens moeten deze gegevens of een deel daarvan worden overgedragen aan een dienstverlener. Dit vraagt om een (online) omgeving waarin gebruikers gegevens kunnen ontvangen, bekijken, analyseren, bijwerken, verwijderen en delen en functionaliteiten voor het genereren van inzicht, overzicht en actieadviezen (een financieel plan).

2.3 Wat is PDM?

In deze monitor gebruiken we de term Persoonlijk Data Management¹, ofwel PDM, om te duiden dat mensen (persoonlijke) gegevens kunnen gebruiken om hun leven, werk te organiseren, terwijl belangrijke waarden als veiligheid en privacy geborgd zijn. Persoonlijk Data Management gaat over toegang, benutten, corrigeren en delen van persoonlijke data, maar ook inzicht hebben in wie deze persoonsgegevens gebruikt, met consent van het individu. PDM veronderstelt Regie op Persoonsgegevens (ROPG), dat wil zeggen de zeggenschap over en de controle op de verwerking van persoonsgegevens. Dit zijn de gegevens die via de context terugvoeren naar een natuurlijke persoon en de gegevens die de wet aanmerkt als persoonsgegevens.

In het concept 'persoonlijk datamanagement' staat de persoon centraal; de persoon bepaalt welke gegevens uit welke bron met welke afnemer worden gedeeld, ook wel 'data empowerment' genoemd. Uitgangspunt daarbij is vaak (maar niet noodzakelijk) dat de gegevens bij de gezaghebbende, vertrouwde bron staan: de data aanbieder. Afnemers van gegevens zijn typisch dienstenleveranciers die de klant optimaal willen bedienen op basis van juiste, actuele en volledige gegevens.

¹ Andere gebruikte termen om hetzelfde te duiden zijn Regie Op Gegevens (ROG) en Regie Op Persoonsgegevens (ROPG)

Voorbeeld data aanbieder en afnemer:

Denk hierbij bijvoorbeeld aan de inkomensverklaring (IB60) die nodig is voor het inschrijven voor een sociale huurwoning. De Belastingdienst is de data aanbieder, oftewel vertrouwde bron, voor het IB60 formulier. De betreffende woningcorporatie - die de persoon aan een woning wil helpen - is de data afnemer.

Voorbeelden als hierboven, kosten de persoon in het proces vaak nog veel moeite en het is lastig om later in te zien wat precies met de gegevens is gebeurd, laat staan dat het gemakkelijk is om iets te wijzigen. Diensten zijn nodig om gegevensuitwisseling, onder consent² van de persoon, tussen de data afnemer en de data aanbieder te faciliteren. Eventueel kan de gebruiker zelf nog eigen, zelfverklaarde data toevoegen. Diverse partijen erkennen de meerwaarde van gegevensdelen onder regie van de gebruiker en bieden een PDM-Dienst aan: een dienst die een individu in staat stelt om zijn/haar persoonlijke informatie duurzaam te beheeren en te onderhouden om deze, wanneer de gebruiker dit in zijn belang acht, te kunnen delen met anderen.

Het begrip "PDM-Diensten" wordt gebruikt als verzamelnaam en aanduiding van diensten rond Persoonlijk Datamanagement. Andere termen zijn om deze diensten aan te duiden zijn PDM-services, PDM-oplossingen, Regietoepassingen, Personal Information Management Systems (PIMS), Personal Data Stores (PDS) en Personal Data Wallets (PDW).

2.4 Rollen in PDM

De basis van PDM omvat vier rollen: de persoon, de operator die controle over persoonlijke data biedt aan de persoon, data aanbieders (ook wel bronnen of leveranciers genoemd) en data afnemers (ook wel relying parties genoemd).

1. De persoon is een individu³ die zeggenschap heeft over het delen van zijn/haar data, voor eigen doeleinden, en heeft een relatie met de andere drie rollen.
2. Een data aanbieder verzamelt en verwerkt persoonlijke data die de andere rollen (inclusief de persoon) willen inzien of gebruiken.
3. Een data afnemer kan geautoriseerd worden om persoonlijke data van een of meerdere data aanbieders te gebruiken.
4. Een operator maakt het mogelijk voor het individu om veilig persoonlijke data in te zien, te gebruiken en te managen. Daarnaast maakt de operator het mogelijk om de uitwisseling van persoonlijke data met en tussen data aanbieders en afnemers te controleren. Buiten deze rollen kan er nog een rol of entiteit zijn die het beheer van de afspraken en toezicht op het systeem regelt (governance). De operator maakt persoonsgegevens inzichtelijk, faciliteert gegevensuitwisseling en voorziet in consentmanagement. Functioneel kan een operator verschillende vormen aannemen: niet elke operator voorziet bijvoorbeeld in het wijzigen van consent. Sommige operators fungeren als 'datakluis' terwijl andere puur gegevens uitwisselen, maar niet zelf bewaren.

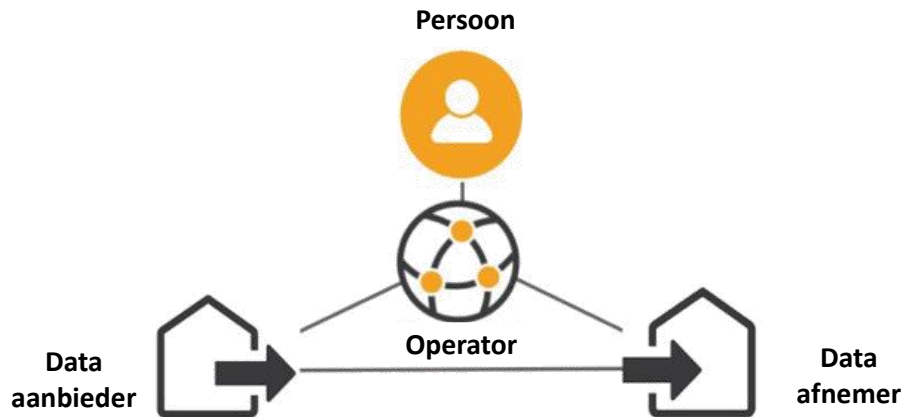
Onderstaande figuur-2 van MyData Global⁴ geeft de verschillende rollen weer. De operator faciliteert de persoon. De diverse afsprakenstelsels die zich met persoonlijke data bezighouden, kennen aan deze rollen verschillende namen toe. Echter komen dezelfde rollen, al dan niet met andere benaming, bijna altijd terug. In het afsprakenstelsel van Qiy heet de operator rol bijvoorbeeld de 'orchestrator', in eHerkenning is dit de 'makelaar'. In het programma ROG van de Nederlandse overheid wordt gesproken over regietoepassingen. Dit zijn applicaties die een betrokkene in staat stelt regie te voeren over zijn geverifieerde gegevens. Een Regietoepassing kan worden geleverd door een publieke of private dienstverlener.

² Een persoon kan consent geven maar ook intrekken.

³ In dit document worden ook de termen consument, gebruiker, burger gebruikt. Burger wordt veelal gebruikt om de rechtsverhouding van een persoon tot de overheid te duiden.

⁴ Het doel van MyData Global is om individuen te empoweren door hun recht op zelfbeschikking over hun persoonlijke gegevens te verbeteren. Zie ook de Bijlagen.

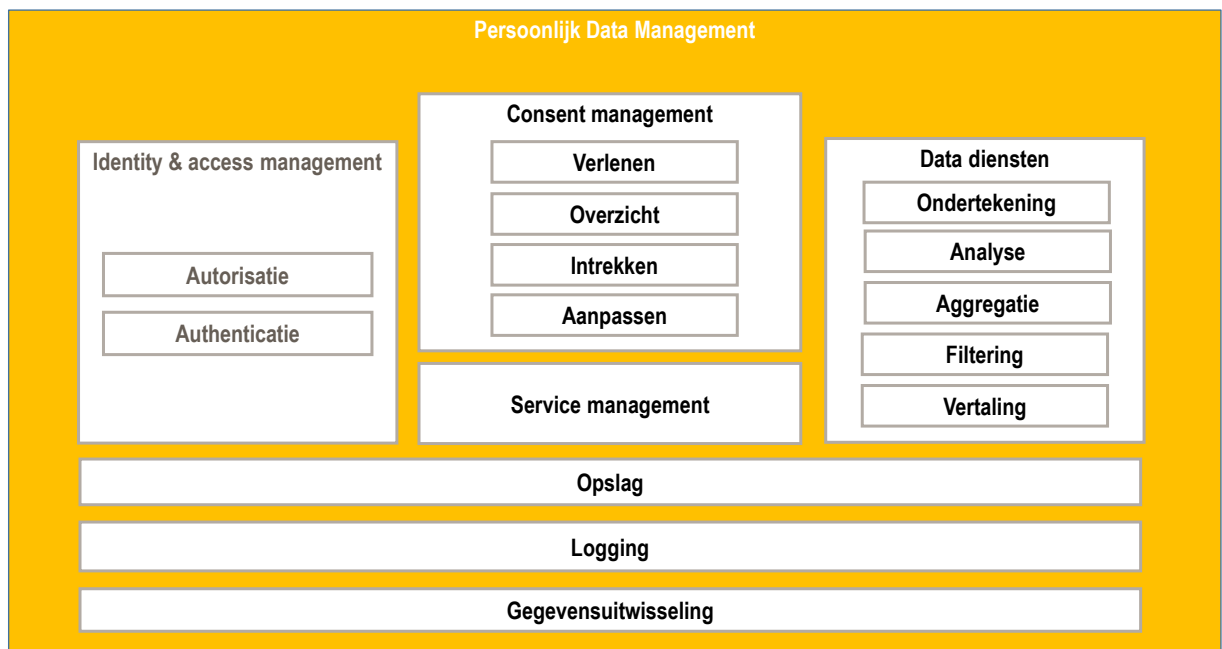
Organisaties kunnen meerdere van de hierboven beschreven rollen op zich nemen. Bijvoorbeeld: IRMA is een applicatie die gewaarmerkte attributen van personen verzamelt bij data aanbieders, zoals geboortedatum en adres bij een gemeente, onder toestemming van de burger. Op dat moment is IRMA een operator. Zodra IRMA een 'afgeleid attribuut' maakt met de geboortedatum zoals 'deze persoon is 18+' en dit attribuut doorgeeft, wordt IRMA zelf een data aanbieder.

Figuur-2: Rollen in PDM

De datastroom loopt veelal via de operator en een consent-mechanisme van aanbieder naar afnemer. De onderliggende data-transactie infrastructuur (voor bijvoorbeeld verificatie en afrekening) is niet opgenomen in figuur-2.

2.5 Functionele componenten PDM

Figuur-3: Functionele componenten PDM

Belangrijke functionele componenten zijn (figuur-3)⁵:

- Identity & access management
Functionaliteit ten behoeve van authenticatie en autorisatie van de persoon.
- Consent management
Het managen van (tijdelijke) toestemming voor het delen van gegevens tussen data aanbieders en data afnemers.
- Datadiensten
Een PDM-Dienst kan zelf waarde toevoegen door ondertekening, analyseren, filteren en vertalen van de gegevens. Dit kan ook gaan om het in rekening brengen van kosten voor het gebruik van data.
- Servicemanagement
Maakt het koppelen van data afnemers en data aanbieders mogelijk. Data kan op meerdere plekken beschikbaar zijn en gebruikt worden door diverse afnemers. In een omgeving met meerdere operators is het een belangrijke beslissing om te bepalen of de operators een gedeeld diensten register gebruiken (mogelijk gedistribueerd) of dat elke operator zijn dienstenregistratie zelf onderhoudt.
- Opslag
De dienst kan zelf zorgen voor opslag van data ten behoeve van (her-)gebruik. Denk aan de opslag van medische gegevens of het bewaren van gewaarmerkte data. Let op: veel diensten slaan ten behoeve van de gegevensuitwisseling data kortstondig op. Dat valt hier niet onder opslag, maar kan wel leiden tot een rol als verwerker onder de AVG.
- Logging
Het bijhouden van gegevensuitwisseling die heeft plaatsgevonden, waardoor het zichtbaar is wie wanneer tot wat toegang had. Experts pleiten voor decentrale oplossingen, zodat geen centrale monitoring mogelijk is (= privacy onvriendelijk).
- Gegevensuitwisseling
Interface die data uitwisseling mogelijk maakt op een veilige en gestandaardiseerde manier, tussen de persoon, afnemer, aanbieder en operator. Dit kan middels gestructureerde data, ondersteunende automatische transactie of ongestructureerde data (zoals een pdf). Informatie kan zowel brondata⁶ zijn als afgeleide attributen⁷.

Governance – het besturen van het gebruik en de ontwikkeling van de onderliggende principes van het ecosysteem, inclusief management van het businessmodel is buiten de figuur gehouden.

Het al dan niet ontbreken van één of meerdere elementen uit figuur-3 zegt echter niks over het potentieel en/of de kwaliteit van de desbetreffende PDM-Dienst. Wel geeft het een duidelijk beeld van welke onderdelen een belangrijke rol spelen. Sommige PDM-Diensten leggen simpelweg meer nadruk op het mogelijk maken van gegevensuitwisseling tussen data afnemer en data aanbieder, zonder dat opslag een belangrijke rol speelt, terwijl andere PDM-Diensten juist meer de nadruk hebben liggen op het daadwerkelijk verzamelen en bewaren van persoonlijke gegevens.

⁵ Het landschap van Persoonlijk Data-Management, Oplossingen, concepten en afsprakenstelsels in samenhang, InnoValor 2019.

⁶ Brondata zijn gegevens die rechtstreeks ontsloten worden uit de plek waar de originele informatie is opgeslagen, zonder dat deze informatie verder verwerkt hoeft te worden.

⁷ Afgeleide attributen zijn attributen wiens waarde kan worden berekend op basis van waarden van gerelateerde attributen.

3. AANPAK EN OPZET MONITOR

3.1 Onderzoek bij diverse initiatieven rond PDM

Ter ondersteuning van de beschrijving van een aantal bestaande PDM-Diensten en afsprakenstelsels is in 2020 een vragenlijst verzonden aan 29 initiatieven, waarvan 18 ingevuld retour zijn gekomen. Slechts één initiatief gaf aan niet mee te willen werken, dit vanwege beëindiging van het initiatief. Voor de vragenlijst, zie Bijlage F.

De volgende initiatieven stuurden de ingevulde vragenlijst in:

1. Nederland: Buddy Payment, Dapre, Dyme, FiKks, Financieel Paspoort, IRMA, MedMij, MijnOverheid, MijnPensioenoverzicht, Ockto, Qiy, Schluss.
2. Internationaal: Comuny, Fair & Smart, Geens NPO, Meeco, MyDex, Personium.

De resultaten zijn verwerkt in de beschrijvingen van de desbetreffende initiatieven.

3.2 Consultatiefase

In april/mei 2021 startte de consultatiefase van de Monitor PDM. Door te consulteren maakte SIVI gebruik van de kennis, ervaring en inzichten van belanghebbenden/deskundigen. Dit hielp SIVI bij het verbeteren van de Monitor PDM.

Naam organisatie	Persoon
Adfiz	Ludger de Bruijn, Alwien Geerts
Aegon	Karel Roes
ANVA	Justin Schlee
Doccle	Otto Lagemaat
Figlo	Nathan Brouwer, Marcel Slokkers
InnoValor	Wil Janssen
Ockto	Paul Janssen
Pensioenfederatie	Melanie Meniar
PGB	Roland Radecke
Programma Regie op Gegevens	Carlo Luijten
Schluss	Marie-José Hoefmans
Stichting FP	Philip Helmer
Volksbank	Peter Eikelboom

3.3 Uitwerking werkgebied PDM in Bijlagen

In het veld van PDM vinden we een grote hoeveelheid aan initiatieven met verschillende belangen, focus en diensten. Er zijn bijvoorbeeld partijen die zich bezighouden met de verdere ontwikkelingen van het veld, zoals onderzoeksprogramma's en beleidsinitiatieven. Daarnaast zijn diverse wetten en verordeningen relevant voor PDM. PDM-Diensten worden op hun beurt op diverse technologieën en standaarden gebaseerd.

Belangrijk zijn ook de afsprakenstelsels voor PDM en PDM-Diensten binnen en naast deze stelsels. Een bijzondere rol spelen daarbij de authenticatiediensten, die soms een onderdeel vormen van een PDM-Dienst en soms zelf een deel van de PDM-Dienstverlening afdekken: ze voorzien primair in gegevensuitwisseling ten behoeve van het online identificeren van de gebruiker en diens autorisaties (machtigingen) voor toegang tot diensten.

Om overzicht te creëren in de veelheid aan aspecten en initiatieven is het volgende onderscheid gemaakt om het werkgebied rond PDM uit te werken:

1. Speelveld
2. Wetgeving
3. Afsprakenstelsels
4. Technologie en standaarden
5. Authenticatievoorzieningen
6. PDM-Diensten

In de Bijlagen A en B is dit uitgewerkt voor PDM - buiten en in - de financiële sector. In de Bijlagen staat ook een bespreking van de details. Hierna volgt een toelichting op de gehanteerde 6 elementen uit de weergegeven kapstok.

3.3.1 Speelveld

Het speelveld rond PDM bestaat uit drijvende krachten achter de (door)ontwikkeling van technologie, standaarden, juridische kaders, oplossingen en governance rondom PDM.

Dit betreft op alfabetische volgorde:

- **Autoriteiten**
Autoriteiten zijn gezaghebbende organisaties met een formele rol in de definitie en/of naleving van gegevensverwerking. Verschillende Nederlandse en Europese autoriteiten houden zich bezig met de bescherming van persoonsgegevens.
- **Belangenorganisaties**
Een belangenorganisatie is een organisatie gericht op belangenbehartiging voor een specifieke doelgroep en/of een ideëel motief. Het gaat bijna altijd om een duidelijk omschreven doel met een specifiek maatschappelijk nut. Deelnemers, leden of donateurs zijn betrokken bij de belangenorganisaties. Ze hebben geen formele rol in de praktijk, maar beïnvloeden de maatschappij wel. Verschillende belangenorganisaties zijn actief op het terrein van privacy en bescherming van persoonsgegevens.
- **Communities en programma's**
De ontwikkeling van technologie, standaarden en juridische kaders worden veelal gedreven door communities en programma's in het speelveld van regie op persoonlijke gegevens. Deze groepen zijn een drijvende kracht achter veel initiatieven, maar zijn zelf niet als bijvoorbeeld 'PDM-Dienst' of technologie te beschrijven. Denk hierbij aan een community als MyData Global of het overheidsprogramma ROG (dat eerder is besproken). Dit soort netwerken en programma's worden door betrokkenen van groot belang geacht om regie op persoonsgegevens te realiseren.
- **Overheid**
Eén van de speerpunten van het kabinet Rutte-III is om mensen meer regie op hun gegevens te geven. Door inzage in die gegevens, door inzage in het gebruik daarvan, door de mogelijkheid van correctie, en door deze te kunnen delen met derden. Ook overheden in andere landen en de Europese Commissie hebben vergelijkbare doelstellingen.
- **Wetenschappelijke instituten**
De wetenschap stimuleert onder meer de publieke en politieke meningsvorming over privacy en bescherming van persoonsgegevens. Voorbeelden zijn het Rathenau Instituut, de Universiteit van Tilburg en de Radboud Universiteit.

Speelveld buiten financiële sector	Speelveld financiële sector
Autoriteiten - Autoriteit Persoonsgegevens - European Data Protection Supervisor - European Data Protection Board - Autoriteit Consument en Markt - Agentschap Telecom Belangenorganisaties - Consumentenbond - Bureau Européen des Unions de Consommateurs - Bits Of Freedom - Patiëntenfederatie Nederland - Data Driven Marketing Association - Privacy Collective - Schluss Communities en programma's - Holland Health Data Coöperatie - Tada - Common Ground - Blauwe Knop Programma - Toekomst Gegevensuitwisseling Werk en Inkomen - Machtigen (TWI) - i4Sociaal - EDUmij - Leven Lang Ontwikkelen - Dutch Blockchain Coalition - Data Sharing Coalition - Alliance for the Freedom of Car Repair - Sitra/IHAN - Personal Data Ecosystem Consortium - IDSA Overheid - Kabinet Rutte-III - Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid - ICT Uitvoeringsorganisatie - Rijksdienst voor identiteitsgegevens - Estland - Australië Wetenschap - Stichting Privacy By Design - Privacy & Identity Lab - OpenPDS	Autoriteiten - Autoriteit Financiële Markten - De Nederlandse Bank Belangenorganisaties - Stichting Pensioenregister - Verbond van Verzekeraars - Adfiz - NVGA - HDN - Nederlandse Vereniging van Banken - Currence - Nibud - Wijzer in Geldzaken - SchuldenLabNL - Plinkr - Stichting Financieel Paspoort - Contactgroep Automatisering Communities en programma's - Zorgeloos Vastgoed - Nederlandse Schuld hulproute - Social FinTech Alliantie - Overheid - Sociale Verzekeringsbank - Stichting Bureau Kredietregistratie - Europese Commissie Wetenschap - Sustainable Finance Lab - Netspar - Digicampus

3.3.2 Wetgeving

Recente wetgeving zoals AVG, PSD2 en de aankomende Wet Digitale Overheid hebben een duidelijke invloed op de ontwikkelingen van het PDM-landschap. Deze wetten zijn niet specifiek gefocust op PDM, maar scheppen wel randvoorwaarden. Zo schuift door de AVG de macht over data meer in de richting van de persoon en heeft PSD2 ervoor gezorgd dat betaalgegevens onder bepaalde voorwaarden ontsloten moeten kunnen worden.

Wetgeving buiten financiële sector	Wetgeving financiële sector
- Wetgeving over eigendom van gegevens - Wet algemene bepalingen Burgerservicenummer - Algemene Verordening Gegevensbescherming - eIDAS - Wet Digitale Overheid - Wet op de Identificatieplicht - Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie - Archiefwet - Wet Geneeskundige Behandeloovereenkomst - Wet cliëntenrechten bij elektronisch verwerking van gegevens - Wet aanvullende bepalingen verwerking persoonsgegevens in de zorg - Wegiz - Diverse wet- en regelgeving voor bronnen van aanbieders - Europa: Data Act - Europa: Single Digital Gateway - Europa: Data Governance Act - Europa: Digitale Wallet/Identiteitskaart EU	- PSD2 - Wet op het financieel toezicht - Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme - Hypothekenrichtlijn MCD - Pensioenwet - Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening

De Europese Commissie kondigde juni 2021 de introductie aan van een digitale portemonnee, die niet alleen als digitale ID-kaart moet dienen. In de portemonnee moeten mensen bijvoorbeeld ook diploma's, een huwelijksakte, bankpassen of doktersrecepten kunnen opslaan. Voor dit initiatief bouwt de Commissie voort op het bestaande initiatief voor elektronische identificatie en vertrouwensdiensten (eIDAS-verordening).

3.3.3 Afsprakenstelsels

Een afsprakenstelsel is een set van vastgelegde specificaties, regels en afspraken om samenwerking en zekerheid te garanderen op het gebied van technische functionaliteiten, beveiliging en privacy voor het uitwisselen van persoonlijke data. Afsprakenstelsels geven hiermee richting of stellen eisen aan PDM-oplossingen. Eisen kunnen van technische aard zijn, bijvoorbeeld door het gebruik van bepaalde standaarden af te dwingen, maar kunnen bijvoorbeeld ook ingaan op het verdienmodel van een PDM-oplossing. Soms zijn de afsprakenstelsels sectorspecifiek zoals MedMij en soms generiek zoals Qiy.

iDEAL en GSM zijn aansprekende voorbeelden van geslaagde afsprakenstelsels voor respectievelijk betalen en mobiel telefoneren. De consument kan hierdoor van aanbieder veranderen, zelf bepalen via welke bank hij/zij betaalt en met iedereen bellen.

Afsprakenstelsels komen tot stand door samenwerkingen van deelnemers die streven naar een gemeenschappelijk (eco)systeem met de andere partijen, in een voorspelbaar en samenhangend geheel. Afsprakenstelsels halen winst uit het standaardiseren van overeenkomsten, waardoor bilaterale contracten, die onderling kunnen verschillen, niet nodig zijn. Veel stelsels halen ook winst uit afspraken over (aansluiten bij) standaarden, of werken aan het neerzetten van standaarden en het concretiseren van afspraken die niet (volledig) door wet- en regelgeving afgedekt worden⁸. De deelnemende partijen worden gestuurd door middel van juridisch afdwingbare en onafhankelijke specificaties, regels en afspraken die de werking van dit multi-party systeem regelt. Het stelsel is ontwikkeld voor een bepaald doel en geeft deelnemers zekerheid dat iedereen de regels volgt die bij de rol horen.

Op het terrein van PDM zijn ook afsprakenstelsels ontwikkeld en in ontwikkeling. De kracht van deze afsprakenstelsels is dat geen sprake is van insluiting door leveranciers. Meerdere leveranciers geven namelijk invulling aan de rollen die het afsprakenstelsel onderkent. De meeste afsprakenstelsels kennen privacy en dataminimalisatie als basisbeginselen. Een afsprakenstelsel voor PDM kan sectoronafhankelijk zijn. Dit is een **horizontaal afsprakenstelsel**. Een voorbeeld is Qiy. Sectoren kunnen echter ook kiezen voor een eigen uitwerking van een afsprakenstelsel. Dit is een **verticaal afsprakenstelsel**. De zorg kiest met MedMij bijvoorbeeld voor een eigen afsprakenstelsel.

⁸ Mettau 2018: afsprakenstelsels in de praktijk

Afsprakenstelsels buiten financiële sector	Afsprakenstelsels financiële sector
- Medmij - Qiy - iShare	- Zorgeloos Vastgoed

Afsprakenstelsels rond authenticatie (Elektronische Toegangsdiensten, eHerkenning, eIDAS, iDIN) zijn in bovenstaande tabel niet meegenomen. Deze worden besproken bij "Authenticatievoorzieningen".

3.3.4 Technologie en standaarden

Technologie

Technische concepten en protocollen zijn ondersteunend aan PDM-Diensten. De technologieën zijn op het eerste oog niet zichtbaar voor de gebruiker, maar zijn wel essentieel voor het functioneren van PDM-Diensten. Dergelijke technologieën kunnen tevens landen in referentie-architecturen⁹.

- Een concept is een abstract idee of plan van hoe bepaalde technologie kan werken om een proces te laten verlopen. Technologische concepten kunnen doorgroeien tot protocollen, standaarden of worden toegepast binnen een PDM-operator. Voorbeelden zijn blockchain en zero knowledge proofs.
- Een protocol beschrijft hoe bepaalde processen zoals communicatie tussen een data aanbieder en operator verlopen en zijn vaak implementaties van concepten. Een voorbeeld van een protocol is Idemix, wat gebruik maakt van zero knowledge proofs en wordt toegepast in IRMA voor gegevensuitwisseling.

Standaarden

Dit zijn afspraken over informatie of over een proces, dit kan zowel op het niveau van semantische als technische standaarden. Veelal worden de afspraken vastgelegd in documenten met erkende status. Standaarden worden onderhouden vanuit standaardisatie organisaties zoals het NEN en aanbevolen of verplicht gesteld¹⁰ door bijvoorbeeld Bureau Forum Standaardisatie¹¹. OAuth 2.0, OpenID Connect, SAML, UMA, zijn standaarden bij het verkrijgen van toegang tot diensten waarbij ROG een rol speelt. De concepten, protocollen en standaarden voor gegevensuitwisseling die hierna worden beschreven zijn gericht op de toepassing van technologie. Een eindgebruiker kan deze niet "zomaar" gebruiken, maar ze maken deel uit van oplossingen die de eindgebruiker wel ziet/ervaart.

Figuur-4 geeft een beeld van de standaarden rond PDM.

Technologie/Standaarden buiten financiële sector	Technologie/Standaarden financiële sector
- Self Sovereign Identity - Sovrin - Zero Knowledge Proof - Idemix - X-tee - NLX - NUTS - JLINC - OAuth - UMA - OpenID, SAML - OpenBadges - PKIoverheid - OpenAPISpecification - REST-API Design Rules	- Gegevensstandaard Persoonlijke Financiën - SIVI All Finance Standaard - Consumentendata standaard HDN - Ockto Brondata Service - Standaarden Betalingsverkeer - NextGenPSD2 Framework

⁹ Voorbeelden van referentie-architecturen zijn NORA en GEMMA, maar ook andere oplossingen zoals Common Ground, Blauwe Knop of commerciële oplossingen gebruiken een referentie-architectuur.

¹⁰ Op basis van 'Pas toe of leg uit'-beleid, zie <https://forumstandaardisatie.nl/node/229>

¹¹ Binnen het overheidsdomein speelt het Forum Standaardisatie een belangrijke rol bij het tot stand komen van open standaarden. Dit resulteert in verplichte en aanbevolen standaarden. Forum Standaardisatie is een adviescommissie met deskundigen uit diverse overheidsorganisaties, het bedrijfsleven en de wetenschap. De leden worden op persoonlijke titel benoemd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

PSD2 kent ook zo zijn beperkingen, omdat iedere bank zijn eigen API mag definiëren. Idealiter was dat gestandaardiseerd.

Figuur-4: Standaarden rond PDM

3.3.5 Authenticatievoorzieningen

Dit betreft een dienst waarmee een PDM-gebruiker kan worden geauthentiseerd bij data aanbieders en data afnemers. Authenticatievoorzieningen zijn randvoorwaardelijk aan PDM: regie is alleen mogelijk als zekerheid bestaat over de identiteit van de desbetreffende persoon. Een voorbeeld is DigiD, waarmee personen kunnen inloggen bij overheidsinstanties en andere organisaties binnen het BSN-domein¹².

Authenticatievoorzieningen buiten financiële sector	Authenticatievoorzieningen financiële sector
- Elektronische Toegangsdiens - eHerkenning - iDIN - Digitale Bron Identiteit - EduGain - SURFconext - DigiD - Itsme - Cleverbase ID - EduID - NotarisID - Attribuu gebaseerde authenticatie MedMij - Verimi	- Propriëtaire voorzieningen

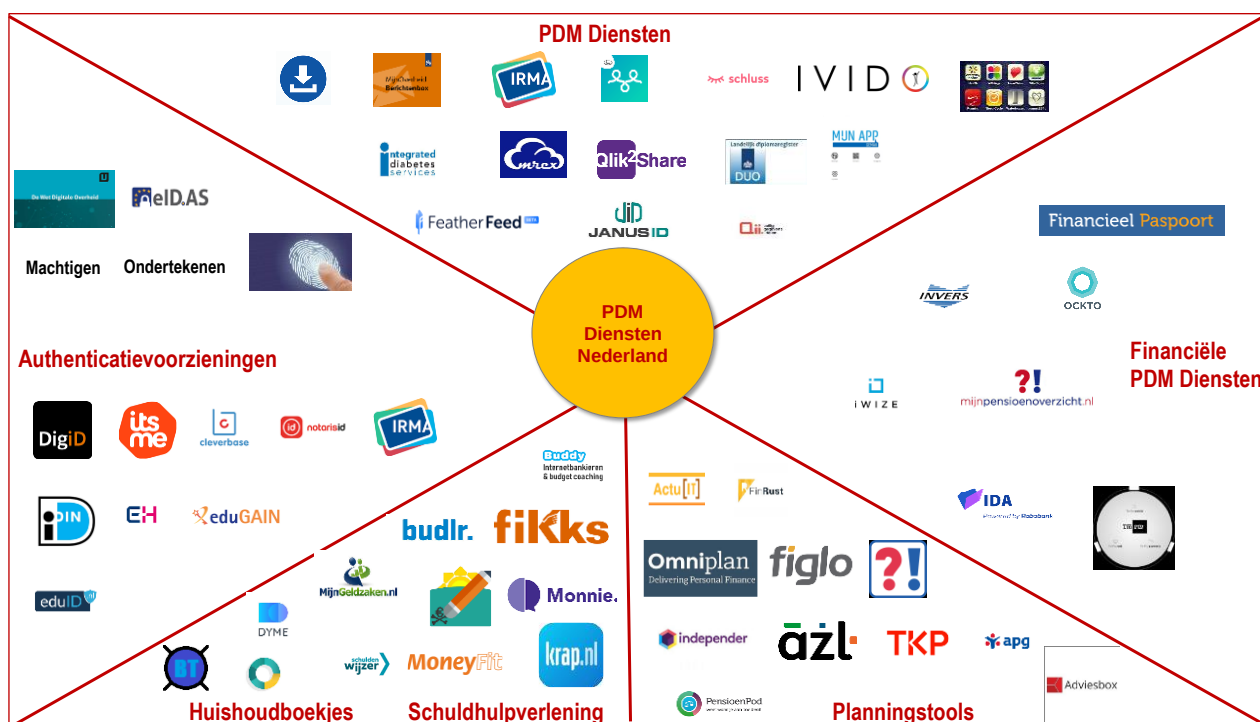
In de financiële sector worden DigiD, iDIN etc. wel toegepast, maar deze voorzieningen zijn niet specifiek voor de financiële sector ontwikkeld.

¹² Om te bepalen welke informatie ontsloten mag worden na authenticatie met DigiD wordt tevens naar het betrouwbaarheidsniveau gekeken, zie ook <https://www.logius.nl/diensten/digid/hoe-werkt-het>

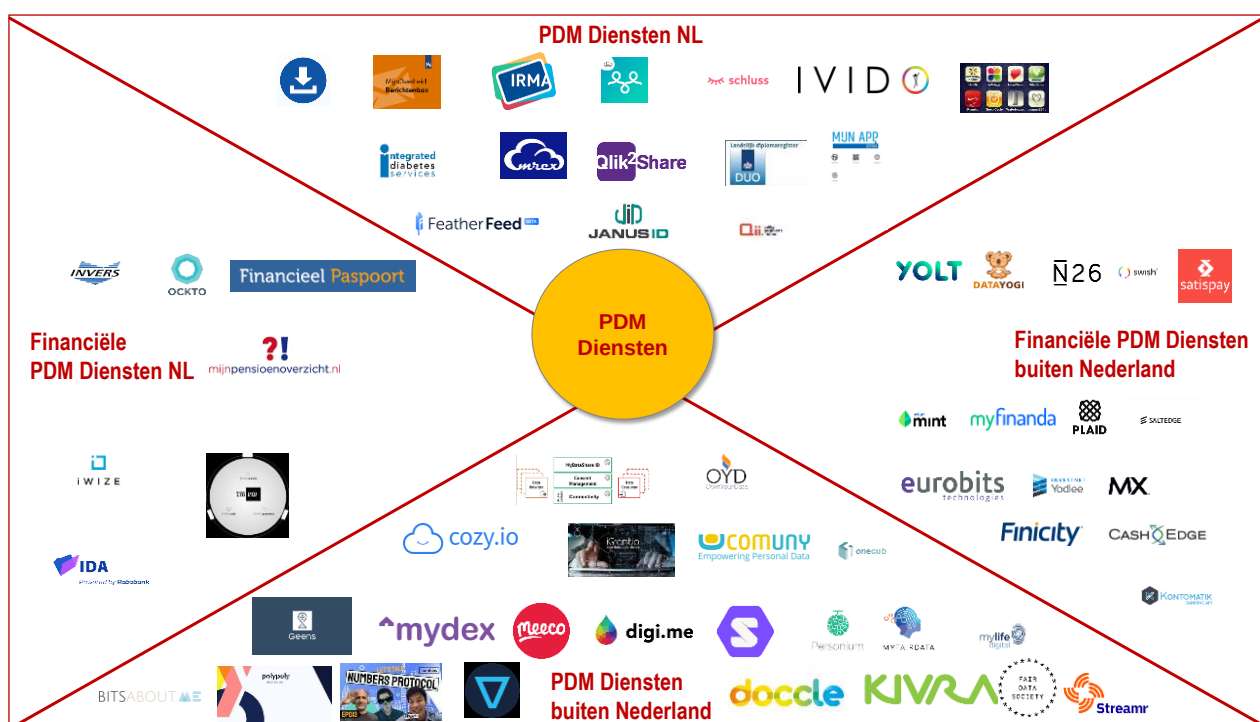
3.3.6 PDM-Diensten

Een PDM-Dienst is een dienst die een individu in staat stelt om zijn/haar persoonlijke informatie duurzaam te beheren en te onderhouden om deze, wanneer de gebruiker dit in zijn belang acht, te kunnen delen met anderen. Figuur-5 en figuur-6 geven overzicht van PDM-Diensten.

PDM-Diensten buiten financiële sector	PDM-Diensten financiële sector
Nationaal - Blauwe Knop - MijnOverheid - IRMA - Dappre - Ivido - Health Apps - Diabetesdiensten - Emrex - Qlik2Share - Diplomaregister - FeatherFeed - JiD - MijnApp - Qii - Schluss - Ockto Internationaal - GeensNPO - Mydex - Meeco - Digi.Me - Solid - Personium - MyFairData - MyDataShare - MyLife Digital - Cozy - iGrant.io - Comuny - Doccle - Kivra - BitsaboutMe - Faidrop - Numbers - Onecub - OwnYourData - Polypoly - Streamr - VisionsTrust	PDM-Diensten - Financieel Paspoort - Invers - Ockto - MijnPensioenOverzicht - iWize - Bittiq - TM-pro - Datakeeper - Schluss Planningstools - ToekomstVerkenner - APG Helder Overzicht en Inzicht - AZL pensioenplanner - TKP Planningstool - Independer Pensioenplanner - Financiële Planningstools verzekeraars: KNAB, Zwitserleven, ING Pensioenwijzer, ASR Mijn Pensioenplein app, NN Mijn Inkomen later - Omniplan Personal Finance Platform - Figlo - Finrust - Pensioenpod - ACTU-IT - AdviesBox Huishoudboekjes - Bank Trans - Flow Your Money - Dyme - Grip - MijnGeldzaken - Virtueel Inkomstenloket Tools schuldhulpverlening en voorkomen schulden - Buddy Payment - FiKks - Schuldwisser - Seev - MoneyFit - Krap.nl - Roos - Budlr Klantmappen/Apps financiële dienstverleners Internationale PDM-Diensten - Yolt - DataYogi - N26 Online Bankieren - Swish - Satispay - Mint - Finanda - Plaid - Saltedge - Eurobits - Envestment I Yodlee - MX - Finicity - Cashedge (Fiserv) - Kontamatik - Tink

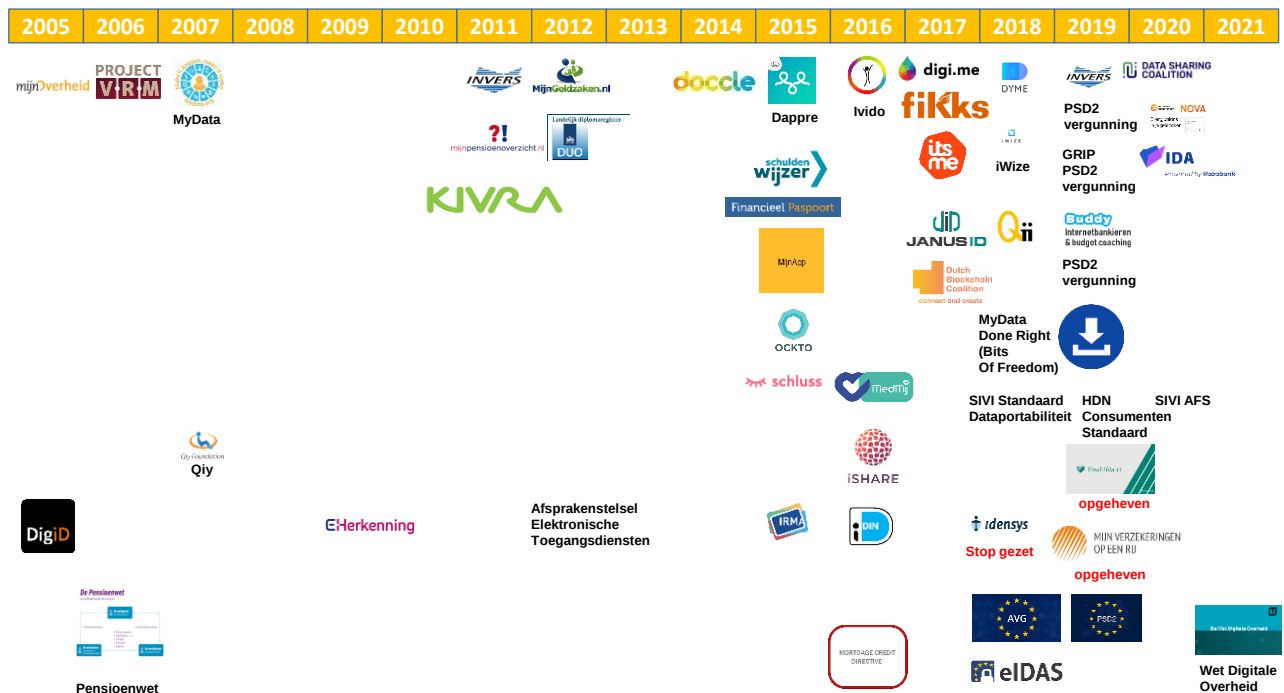
Figuur-5: PDM-Diensten Nederland inclusief authenticatievoorzieningen

Figuur-6: PDM-Diensten binnenland/buitenland

Figuur-5 richt zich op PDM-Diensten in Nederland, inclusief Authenticatievoorzieningen. Tevens zijn Planningstools, tools rond Schuldhelpverlening en Huishoudboekjes opgenomen. Figuur-6 laat PDM-Diensten in binnenland en buitenland zien. Hierbij is onderscheid gemaakt in PDM-Diensten in en buiten de financiële sector.

3.4 PDM-tijdlijn

Figuur-7: Tijdlijn ontwikkeling PDM

Ondanks het feit dat regie op gegevens al jarenlang speelt, groeit de dynamiek in het Nederlandse ecosysteem de laatste jaren sterker dan daarvoor, zo is te zien in de tijdlijn in figuur-7. De meeste PDM-Diensten zijn pas in de laatste 5 jaar ontstaan, maar vanaf 2005 zien we al de eerste PDM-Diensten opkomen. De eerste PDM-Diensten die ontstaan zitten ook grotendeels in het overheidsdomein. Waar in 2007 het eerste afsprakenstelsel werd gecreëerd, zijn daar in 2016 twee afsprakenstelsels bijgekomen: iSHARE en MedMij. Invloedrijke wetgeving in de laatste jaren volgde ook: zo werden in 2018 de AVG en de eIDAS wetgeving aangenomen, en zal de Wet Digitale Overheid naar verwachting in 2021/2022 aangenomen worden. Hieruit blijkt dat het Nederlandse PDM-landschap de laatste 5 jaar in een stroomversnelling is geraakt. In het financiële domein fungeert PSD2 als hefboom.

Dit wil niet zeggen dat alleen sprake is van successen: een aantal initiatieven is gestopt. Microsofts HealthVault is een voorbeeld dat na 12 jaar dienst, de stekker eruit trok, omdat het gezondheidsplatform toch niet goed genoeg aansloeg en de focus ergens anders op werd gelegd. Er zijn ook een aantal Nederlandse initiatieven die geen voeten aan de grond konden krijgen, onder andere: Only Once, Mijnverzekeringop een rij en Dataplaza. Ook van Datacoup en TNO Trust Tester wordt niets meer vernomen.

Dappre, ooit begonnen als een PDM-Dienst binnen het afsprakenstelsel Qiy, vervult nu de rol als verzamelapp voor klantkaarten. Mijnverzekeringop een rij.nl bood in theorie een overzicht van alle verzekeringen van een persoon, maar is in 2019 gestopt. Dataplaza.nl is gestopt als PDM-Dienst en biedt gebruikers nu 'slechts' een kluis voor digitale documenten en inloggegevens, die handmatig ingevoegd kunnen worden. Succesverhalen zijn tot nu toe schaars. Opvallend zijn Kivra en Doccle die zich in eerste instantie niet richten op de uitwisseling van gestructureerde gegevens, maar op de uitwisseling van documenten naar de omgeving van de consument.

3.5 PDM-Diensten in verschillende stadia van ontwikkeling

Het huidige landschap bevat een groot aantal initiatieven in verschillende stadia van volwassenheid. Sommige zijn nog in concept, andere zijn in pilot fase, weer andere zijn al op diverse plekken geïmplementeerd.

Initiatief	Concept	Pilot	Volwassen
Buddy Payment			✓
Dappre			✓
Diplomaregister			✓
Doccle			✓
Dyme			✓
Emrex		✓	
Europass			✓
FikKs			✓
Financieel Paspoort		✓	
Featherfeed		✓	
Grip			✓
Datakeeper			✓
LinX			✓
IRMA			✓
ItsMe			✓
Ivido		✓	
IWize			✓
JiD		✓	
MijnApp			✓
MijnGeldzaken.nl			✓
MijnOverheid			✓
MijnPensioenoverzicht			✓
Ockto			✓
Qii (Huurpaspoort)			✓
Schluss		✓	
Schuldenwijzer			✓

Een aantal toepassingen is de pilotfase ontstegen, al is de schaal waarop ze worden gebruikt veelal nog beperkt, even los van gevestigde initiatieven als het MijnPensioenoverzicht en Ockto. De adoptie van IRMA groeit ook sterk, met veel pilots bij gemeenten en een aantal koppelingen in de zorg. In het algemeen zijn gebruikscijfers nog maar heel beperkt beschikbaar en is gebruik dus moeilijk te duiden.

3.6 De waargenomen ontwikkelingen vanuit verschillende invalshoeken

In de Bijlagen komen diverse ontwikkelingen aan de orde. Hieronder zijn ze gegroepeerd vanuit verschillende invalshoeken.

3.6.1 Consument/burger

- Regie op financiële gegevens maakt het in toenemende mate mogelijk dat de burgers/consumenten sneller en beter overzicht hebben over hun financiële positie en de data kunnen delen met dienstverleners (hypotheekadviseurs, pensioenadviseurs, financiële planners, schuldhulpverleners etc.). Naast versnelling van processen – een kickstart van het advies – kunnen hierdoor ook de kosten en kwaliteit van financieel advies gunstig beïnvloed worden. Randvoorwaarde is naast voordelen voor de consument (vooral gemak!), vertrouwen van de consument en een eenvoudige systematiek voor toestemming.
- Een integrale PDM-Dienst (op het niveau van een huishouden) die tegelijk inzicht biedt in gegevens over betaalrekeningen (kosten van levensonderhoud), spaarrekeningen, schulden, hypotheek, verzekeringen, pensioenen, abonnementen, etc. ontbreekt momenteel nog, maar de verwachting is dat dit wel binnen enige jaren beschikbaar komt. Ockto ontsluit in dit verband al een groot aantal databronnen.

- PSD2 ontsluit alleen betaalgegevens. Veel andere financiële- & verzekeringsgegevens worden nog niet op gestandaardiseerde wijze ontsloten en kunnen dus nog niet of slechts moeizaam gebruikt worden voor dienstverlening.
- Waar financieel inzicht in het verleden vooral een product was voor de vermogende particulier (het domein voor financieel planners) is het bieden van financieel inzicht en overzicht meer beschikbaar gekomen voor de gewone consument. Via allerlei apps en portals is toegang tot financiële data. Dat zorgt ervoor dat de acceptatiegraad van financiële planningtools is toegenomen de afgelopen jaren, consument raken meer gewend om digitale tools te gebruiken. Echter de grootste uitdaging is niet het geven van inzicht en overzicht, maar vooral het activeren van consumenten. Hier kan de wetenschap helpen met inzichten, om consumenten daadwerkelijk tot actie over te laten gaan. Veel consumenten vertrouwen daarnaast op een financieel adviseur om de juiste keuzes te maken. Voor het activeren van mensen dient dan ook rekening te worden gehouden met een hybride benadering, dus zowel digitale informatie als persoonlijke begeleiding.
- Verstoring van het speelveld ontstaat door nieuwe toetreders die zich alleen richten op digitaal vaardige consumenten.
- Aandacht voor consumenten die niet/beperkt digitaal onderlegd zijn, wint aan belangstelling. Machtigen staat hierdoor meer prominent op de agenda's.

3.6.2 Authenticatievoorzieningen

- Betrouwbaarheidsniveau eIDAS substantieel wordt meer en meer de minimumnorm.
- De ontwikkeling bij de overheid gaat niet snel, maar onder de Wet Digitale Overheid wordt het ook mogelijk met private middelen in te loggen bij de overheid.
- Belang van machten neemt toe, gelet op toenemende digitalisering van processen en het gegeven dat niet iedereen kan meekomen.
- Self Sovereign Identity is bezig met een opmars. De gebruiker kan met SSI zelf zijn identiteit bewaren in een soort digitale portefeuille. IRMA is een meer en meer bekende toepassing.

3.6.3 Wetgeving

- AVG-principes zijn leidend, maar in de praktijk is de AVG te vrijblijvend. Uit belangrijke databronnen/administraties zijn gegevens niet op gestandaardiseerde gestructureerde wijze te betrekken. Dit staat in schril contrast met PSD2.
- De PSD2-wetgeving jaagt innovatie in het domein van regie op financiële gegevens aan. Een aantal van de PDM-Diensten in het schuldhelpverleningsdomein beschikt inmiddels over een PSD2-vergunning, waardoor deze partijen grote stappen hebben gemaakt en het automatisch verkrijgen van transactiegegevens makkelijker is geworden.
- De overheid werkt wel aan wetgeving voor regie op gegevens. Maar ook hier hebben de lange doorlooptijden een verlamme werking, denk bijvoorbeeld aan het Pensioenregister en de Wet Digitale Overheid.

3.6.4 Governance

- Voor sturing is in toenemende mate aandacht. Voor wat betreft het openstellen van gegevens vanuit de overheid naar derden, zal zeker ook een governance rol voor de overheid zelf weggelegd zijn. Hoe wordt bepaald wie toegang mag hebben tot de koppelvlakken die gerealiseerd worden bij MijnOverheid en andere uitvoerders?

3.6.5 Standaarden

- De ontwikkeling is van bilaterale afspraken en propriëtaire standaarden naar afsprakenstelsels en open standaarden.
- Interoperabiliteit staat steeds prominenter op agenda, ook over sectoren heen en tussen databronnen, kluisen/sluizen/wallets en data-afnemers.
- Binnen Nederland bestaat nog geen algemene manier om consent management te regelen. Dit heeft wel veel aandacht, onder meer bij regie op gezondheidsgegevens (MedMij).
- Op meerdere plaatsen (NVB, Netspar) wordt gepleit voor het ontwikkelen van een afsprakenstelsel rond regie op financiële gegevens. Het ontwikkelen van een afsprakenstelsel voor regie op financiële gegevens maakt het mogelijk dat partijen door hele ketens heen veilig,

makkelijk en gecontroleerd data kunnen delen. Een afsprakenstelsel garandeert interoperabiliteit op de relevante niveaus (technisch, semantisch en organisatorisch). Met een afsprakenstelsel hoeven deze partijen niet eerst bilaterale afspraken te maken over allerlei vraagstukken. Meerdere data-aanbieders, data-afnemers en leveranciers kunnen diensten leveren, waarin de consument vertrouwen kan hebben.

- Momentum dat wordt gecreëerd door PSD2 en visievorming bij banken kan benut worden standaardisatie en interoperabiliteit in de financiële sector te stimuleren.

3.6.6 Verdienmodellen

- Veel PDM-Diensten hebben nog een experimenteel karakter waarbij sprake is van financiering uit onderzoeksbudgetten of subsidies. In toenemende mate speelt daarna het vraagstuk van rendabele verdienenmodellen die ook op langere termijn houdbaar zijn. Een voorbeeld zijn mogelijk de verdienenmodellen van leveranciers van Persoonlijke Gezondheidsomgevingen (PGO's). Nu ontvangen deze nog subsidie, maar op termijn moeten de inkomsten komen uit additionele diensten, aangezien de zorgconsument in principe niet betaalt voor een PGO.
- De data-wallet – denk aan Datakeeper- zal waarschijnlijk in basis gratis zijn (freemium) met de mogelijkheid tot premium subscriptions. Daarnaast lijkt het beprijzen van data-transacties een logisch verdienenmodel.
- In de Nederlandse markt timmert Ockto al langer en met succes aan de weg. Haar verdienenmodel werkt en lijkt toekomst vast:
 - licentiemodel voor aansluiting op het ecosysteem;
 - prijs per transactie;
 - mogelijkheid om geld terug te sluizen naar issuers per transactie.
- Doccle – een kwart van de huishoudens in België maakt hier gebruik van - laat de aanleverende partij betalen en belast de consument niet. Doccle ontwikkelde daarmee in navolging van het Zweedse Kivra een verdienenmodel waarmee op eigen kracht invulling wordt gegeven aan PDM. Marktintroductie van Doccle in Nederland is aanstaande. De prijs per document maakt Doccle tot een aantrekkelijk alternatief voor bijvoorbeeld de BerichtenBox van de overheid. Het prijsverschil loopt - afhankelijk van de volumes - op tot € 0,20 per document.

4. ANALYSE PDM

Dit rapport is het resultaat van samenwerking tussen SIVI en InnoValor. In dit hoofdstuk is voor een deel gebruik gemaakt van de analyse die InnoValor in 2020 maakte voor de overheid¹³.

Eerst wordt aandacht besteed aan diverse functionele componenten van PDM. Daarna komen de verschillende sectoren aan bod, waarbij het accent ligt op de financiële sector.

4.1 Analyse functionele componenten PDM

4.1.1 Identity management

Gebruikers van online financiële diensten zouden idealiter kunnen beschikken over een breed inzetbaar veilig authenticatiemiddel, waarmee overal ingelogd kan worden. Dit wordt afgezet tegen de ontwikkelingen.

4.1.1.1 Gebruik DigiD buiten het publieke domein

In een brief van 12 oktober 2020 liet staatssecretaris Knops aan de kamer weten dat de Wet Digitale Overheid (WDO) nog niet van kracht is en het voor private aanbieders nu nog niet mogelijk is om toe te treden tot dit deel van het stelsel. Knops verwacht dat het nú toestaan van DigiD buiten het publieke domein, vooruitlopend op de ontwikkelingen rond de WDO, verstorend zal werken op de ontwikkelingen in het stelsel en op de bredere uitrol van private alternatieve authenticatiemiddelen die hij nu met de WDO voor ogen heeft. Wanneer straks de wet van kracht is en private partijen hun plaats in het stelsel gevonden hebben, kan een dergelijk onderzoek wel een zinvolle volgende stap zijn, aldus staatssecretaris Knops.

Een middel dat mogelijk ook voor inloggen bij de overheid wordt toegestaan is iDIN. iDIN functioneert op eIDAS-niveau substantieel, de norm voor de uitwisseling van medische gegevens. iDIN wordt geleidelijk meer gebruikt in de private sector, ook door grote verzekeraars als Aegon en Achmea.

Toepassing van iDIN in het overheidsdomein gaat een extra impuls geven aan het gebruik.

Mocht DigiD al ter beschikking komen voor inloggen in de private sector dan zal dit volgens SIVI zeker zonder BSN zijn. De overheid denkt aan voorzieningen – aldus staatssecretaris Knops in een brief van 21 december 2020 – om de eigen gegevens van private bedrijven te kunnen toetsen aan de gegevens in de overheidsvoorzieningen ('matchen'). Dit maakt bijvoorbeeld robuuste betaalbare registratieprocessen mogelijk.

Vragen van de Eerste Kamer bij het Wetsvoorstel Digitale Overheid (WDO) leidden tot een voorstel voor wetswijziging. Met deze zogeheten 'novelle' wordt privacybescherming steviger in de wet verankerd. Sprake zal zijn van een wettelijk verbod op het verhandelen van gegevens en de principes 'privacy by design' en 'open source' worden in de wet opgenomen. Hierdoor wordt inloggen bij de overheid veiliger en betrouwbaarder. De wijziging betekent dat de WDO voorlopig niet in werking zal treden. De novelle wordt namelijk, na behandeling in de ministerraad voor advies voorgelegd aan de Raad van State. Daarna volgt nog behandeling in de Tweede en Eerste Kamer. Dit neemt de nodige maanden in beslag. Op 22 juni 2021 ging de novelle – voorzien van een advies van de Raad van State – naar de Tweede Kamer.

4.1.1.2 Geïntegreerd burger- en bedrijfs- en organisatiemiddel

De tweede tranche van de WDO regelt verdere integratie: zo ontstaat een integraal domein voor burgers en bedrijven. Daarbij zal in ieder geval een geïntegreerd publiek middel beschikbaar zijn voor toegang tot overheidsdienstverlening. Daarnaast streeft de overheid naar een aanbod van private geïntegreerde burger-, bedrijfs- en organisatiemiddelen. Inwerkingtreding hiervan zal op zijn vroegst in 2024 zijn¹⁴.

¹³ PDM landschap 2020, Regie op gegevens in Nederland, Koen de Jong, Ines Duits, Marlies Rikken, 17 november 2020

¹⁴ Brief van Knops aan de Tweede Kamer, 14 juli 2021

4.1.1.3 Digitale Bron Identiteit

BZK presenteerde in de Klantenraad Authenticatie en Portalen¹⁵ van 16 juli 2020 een voorlopige visie op digitale identiteiten.

De visie is gebaseerd op een aantal uitgangspunten:

- 1) Delen van betrouwbare gegevens: Het fundament van de visie is gebaseerd op een overheid als “gezaghebbende bron”. Door ook in de digitale dienstverlening geverifieerde gegevens vanuit de overheid te delen wordt vertrouwen gecreëerd in het publieke en private domein. Dit sluit aan bij de beleidsdoelstellingen op het gebied van ROG en de Europese ambities van de Single Digital Gateway.
- 2) Toegang: Het organiseren van toegang tot cruciale dienstverlening in de Nederlandse maatschappij voor alle burgers en bedrijven op een passend (eIDAS) betrouwbaarheidsniveau, zowel in het publieke als private domein.
- 3) Digitale bron identiteit (DBI): Een door de overheid uitgegeven, erkende en in de wet- en regelgeving verankerde, digitale identiteit voor gebruik in de publieke en private sector. DBI ligt in het verlengde van de motie Middendorp/Verhoeven.
- 4) Afspraken kader digitaal vertrouwen: De uitgangspunten en afspraken rond het delen van gegevens, toegang en het leveren van vertrouwen in de digitale wereld, inclusief de digitale bron identiteit (DBI), worden vastgelegd in een afsprakenstelsel “The Dutch Digital Trust Framework (DDTF)” (werknaam).

Vooraf punt 3 is in dit verband belangrijk. De DBI bevat een minimale set van identiteitsgegevens die nodig zijn in het maatschappelijk verkeer. De overheid creëert met de DBI een ‘gezaghebbende bron’ van betrouwbare persoonsidentificatie gegevens. Dit biedt een belangrijk generiek bouwblok voor vertrouwen in de digitale wereld. De DBI als ‘gezaghebbende bron’ maakt afgeleide authenticatiemiddelen mogelijk.

De Eerste Kamer stelde in augustus 2020 de vraag aan staatssecretaris Knops waarom bij de Wet Digitale Overheid niet uitgegaan wordt van attriboot gebaseerde authenticatie en een decentraal systeem. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan IRMA. Het draagvlak voor dit soort privacyvriendelijke oplossingen neemt zienderogen toe. Met de DBI lijkt de overheid in te willen spelen op de vraag naar privacyvriendelijke breed inzetbare authenticatiemiddelen. In dit verband valt de term Self Sovereign Identity (SSI) steeds vaker. De gebruiker kan met SSI zelf zijn identiteit bewaren in een soort digitale portefeuille. Het gaat hierbij om gegevens over iemands identiteit, maar ook bijvoorbeeld over een diploma of een registratie bij de Kamer van Koophandel. Met SSI beschikt een persoon dus over eigen digitale verklaringen, en over zijn/haar digitale identiteit, in plaats van identiteitsproviders. SSI maakt het ook mogelijk dat een persoon, op een veilige manier, alleen gegevens deelt die voor een bepaalde (rechts)handeling nodig zijn, wat de privacy vergroot.

De Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) maakt bij de ontwikkeling van vID – een mogelijke digitale variant van het vertrouwde paspoort of de ID-kaart – gebruik van zo’n SSI. Tevens wordt gewerkt aan een Europees Self-sovereign Identity Framework (ESSIF).

Ontwikkelingen die hergebruik maken van door overheid vastgelegde gezaghebbende gegevens:

- De Itsme App is in België aan een opmars bezig. Gegevens kunnen in de Itsme App zelf staan, of worden verrijkt door de Belgische overheid via het nationale register voor persoonsgegevens. Dit laatste doet denken aan de hiervoor genoemde DBI. Itsme is een Belgische variant van DigiD, die publiek en privaat gebruikt kan worden. Inmiddels is Itsme ook in Nederland geïntroduceerd en wordt experimenten met Itsme uitgevoerd in het kader van de WDO. Mogelijk wordt Itsme een van de private authenticatiemiddelen voor inloggen bij de overheid. Itsme is een centrale oplossing, met alle identiteiten in één database. Hierdoor is centrale monitoring mogelijk. Dit is volgens experts niet wenselijk.
- Een zorggebruiker kan nu niet met hetzelfde authenticatiemiddel inloggen bij zijn persoonlijke gezondheidsomgeving (PGO) en bij de eigen zorgaanbieders. Vandaar dat hier nadrukkelijk wordt gekeken naar en geëxperimenteerd wordt met oplossingen als IRMA. Gewerkt wordt aan een afsprakenstelsel voor attriboot gebaseerde authenticatie. Het belang hiervan voor regie op medische gegevens, kan niet overschat worden.

¹⁵ Inmiddels opgeheven en opgegaan in Klantenraad Logius

4.1.1.4 Europa – Digital Identity Framework

De Europese Commissie kondigde begin juni 2021 een kader aan voor een Europese digitale identiteit die beschikbaar zal zijn voor alle burgers, ingezetenen en bedrijven in de EU. Op grond van de nieuwe verordening bieden de lidstaten burgers en bedrijven digitale portemonnees aan die hun nationale digitale identiteit koppelen aan een bewijs van andere persoonlijke attributen (bijvoorbeeld rijbewijs, diploma's, bankrekening). Deze portemonnees kunnen worden verstrekt door overheidsinstanties of particuliere partijen, mits die door een lidstaat zijn erkend.

4.1.1.5 Zijn interventies nodig?

Het is in het belang van gebruikers van online financiële diensten dat zij kunnen beschikken over een breed inzetbaar veilige gebruiksvriendelijk authenticatiemiddel waarmee overal ingelogd kan worden.

- Breed inzetbaar wil zeggen: in zeer ruime mate toepasbaar in publieke en private domein. Het voordeel van authenticatiemiddelen die zowel in private als publieke domein inzetbaar zijn, is niet alleen gelegen in de brede toepasbaarheid. Ook het vertrouwen in authenticatiemiddelen die door de overheid erkend worden, zal hoger zijn. Voorts kan meegelift worden op door de overheid afgedwongen functionaliteiten, bijvoorbeeld op het terrein van machtigen.
- Veilig wil zeggen: eIDAS-niveau substantieel. Authenticatiemiddelen op een lager betrouwbaarheidsniveau zijn niet breed inzetbaar.
- Gebruiksvriendelijk: gemakkelijk te gebruiken door mensen.

Een kernvraag in dit verband is of de consument bereid is voor middelen te betalen. Voor een snelle acceptatie/adoptie lijkt een gratis hulpmiddel essentieel.

Voor financiële dienstverleners zijn brede inzetbaarheid (adoptie door consumenten), veiligheid (compliance), acceptabele voorspelbare kosten, gebruikersgemak (adoptie door consumenten) en functionaliteit belangrijk. Bij dit laatste moet niet alleen gedacht worden aan machtigen, maar ook aan regie op financiële gegevens door consumenten:

- Het zijn voor mensen belangrijke gegevens die tijdens de hele levensloop een rol spelen en bovendien erg privacygevoelig zijn.
- Het zijn gegevens die gedistribueerd opgeslagen zijn in zowel het private als publieke domein. Dit betekent dat regie in termen van – met 1 druk op de knop kan ik over de gegevens beschikken, ze filteren en ter beschikking stellen aan afnemers – niet vanzelfsprekend is. Breed toepasbare en voor de consumenten gratis authenticatievoorzieningen zijn hierbij randvoorwaardelijk.
- Naarmate de regie leidt tot snellere en effectievere allocatie van gegevens ten behoeve van de geselecteerde dienstverleners, worden de achterliggende processen effectiever en efficiënter. Denk hierbij aan een snelle start van een financieel adviesgesprek.

Regie op financiële gegevens moet het mogelijk maken dat de burgers/consumenten sneller en beter overzicht hebben over hun financiële positie en de data kunnen delen met dienstverleners (hypotheekadviseurs, pensioenadviseurs, financiële planners, schuldhulpverleners etc.). Meer inzicht in de eigen financiële gegevens zou betekenen dat ook meer verantwoordelijkheid genomen kan worden voor de eigen financiën. Meer verantwoordelijkheid kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verminderen van schulden en armoede gerelateerde problemen en maatschappelijke schade. Om die reden is het voor de hand liggend dat de overheid een belangrijke bijdrage levert aan het aanbieden van gratis hulpmiddelen.

Kijkend naar de stand van zaken – die hiervoor is besproken – kan gesteld worden dat de ontwikkelingen weliswaar niet snel (genoeg) gaan, maar wel de goede kant op:

Vraag vanuit perspectief consument	Ontwikkeling
Breed inzetbaar middel	Onder de WDO komen meerdere authenticatiemiddelen beschikbaar die inzetbaar zijn in private en publieke domein.
Veilig middel, eIDAS substantieel	iDIN is beschikbaar en wordt door grote verzekeraars al toegepast.
Gebruiksvriendelijk	Authenticatiemiddelen zijn gemakkelijk te gebruiken en in toenemende mate privacyvriendelijk.

Vraag vanuit perspectief financiële dienstverlener	Ontwikkeling
Breed inzetbaar middel	Onder de WDO komen meerdere authenticatiemiddelen beschikbaar die inzetbaar zijn in private en publieke domein. Mogelijk is straks sprake van een geïntegreerd burger- en bedrijfs- en organisatiemiddel. De verzekeringssector is de eerste private sector die eHerkenning toepast voor authenticatie in zakelijke context.
Veilig middel, eIDAS substantieel	Onder de WDO komen meerdere authenticatiemiddelen beschikbaar die inzetbaar zijn in private en publieke domein.
Acceptabele voorspelbare kosten	Bij toenemend hoog volume in gebruik en marktwerking – en dat is de trend – worden kosten lager en zijn deze zonder meer voorspelbaar. Kosten zijn bij toepassingen als IRMA zelfs laag. De overheid speelt hier met DBI op in.
Gebruiksgemak	Authenticatiemiddelen zijn gemakkelijk te gebruiken. In toenemende mate komen privacyvriendelijke authenticatiemiddelen beschikbaar. SSI is hierbij het motto/de randvoorwaarde.
Functionaliteit	Doordat authenticatiemiddelen onder de WDO worden toegelaten, ontstaat gezonde druk op de functionaliteit.

Conclusie

De ontwikkelingen gaan weliswaar bepaald niet snel maar wel de goede kant op. Onder dwang van de Wet Digitale Overheid komen middelen beschikbaar waarmee ingelogd kan worden in de publieke en private sector. Hier geldt “snel waar het kan, en zorgvuldig waar het moet”.

Het is belangrijk om de kennis over beschreven ontwikkelingen breed te delen en organisaties aan te moedigen te (overwegen te) experimenteren met nieuwe voorzieningen.

Als verzekeraars (en ook adviseurs etc.) zich committeren aan de toegestane private middelen onder de Wet Digitale Overheid, dan voegt dit veel waarde toe voor consumenten.

Meer concreet: het maken van afspraken welk(e) authenticatiemiddel(en) tenminste door de verzekeringssector, bankensector en pensioenfondsen gebruikt (moeten!) worden en welke optioneel zijn, voorkomt wildgroei en zorgt voor focus. Een beperkt aantal authenticatiemiddelen is eenvoudiger voor een consument te begrijpen en te gebruiken.

4.1.2 Toestemmingsmanagement

Toestemmingsmanagement (permission management, consent management) geeft personen de mogelijkheid om data transacties en connecties te bekijken en te beheren en hun rechten uit te oefenen. Logging hangt hier sterk mee samen: het toont aan welke acties wanneer zijn ondernomen op de gegevens. Bij consent is het relevant onderscheid te maken tussen noodzakelijke gegevens voor een dienst en optionele gegevens.

Binnen Nederland bestaat nog geen algemene manier om consent management te regelen. Verschillende PDM-Diensten bieden het wel aan, maar de manier waarop verschilt en sluit niet op elkaar aan. Daarbij vereist een deel van de PDM-Diensten op dit moment nog een “alles of niets” aanpak. Mede omdat in een groot deel van de huidige use-cases, vaak specifieke gegevenssets nodig zijn vanuit de data afnemers. Waarbij de gebruiker alleen de dienst kan gebruiken als hij alle data deelt, wat de gebruiker beperkt om zijn recht op dataminimalisatie te beroepen. Hierdoor is voor gebruikers weinig te kiezen. Het merendeel van de oplossingen heeft dergelijke mogelijkheden wel op het vizier staan.

Met MijnApp kan de burger nu al zelf bepalen welke gegevens hij/zij voor hoe lang deelt. Wijkt de burger af van de standaard aanleverspecificaties, krijgt hij/zij een waarschuwing dat dit de dienstverlening kan beïnvloeden.

Ook wetgeving speelt in consentmanagement een rol. Het wetsvoorstel Elektronische gegevensuitwisseling in de zorg (Wegiz) moet nog door de Tweede Kamer worden behandeld (status juli 2021). “Toestemming” als verwerkingsgrond is niet uitvoerbaar als niet bekend is op welke gegevens de toestemming precies ziet. De Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel stelt dan ook dat dit betekent dat een duidelijke koppeling moet worden gemaakt tussen welke gegevens

uitgewisseld worden die noodzakelijk zijn voor het leveren van goede zorg aan de patiënt en hoe die uitwisseling plaats moet vinden. Met het oog op de rechtszekerheid is het daarbij essentieel dat kenbaar en actueel voldoende nauwkeurig wordt omschreven welke gegevens elektronisch uitgewisseld moeten worden, zodat daadwerkelijk sprake kan zijn van een 'gespecificeerde toestemming' als verwerkingsgrondslag. Tot op heden is hier in ieder geval nog géén sprake van¹⁶. In feite worstelt de zorgsector al jaren met het organiseren van consentmanagement.

4.1.3 Servicemanagement

Bij servicemanagement gaat het om het koppelen van databronnen en data afnemers: welke informatie is waar en op welke wijze beschikbaar? Het is de catalogusrol binnen regie op gegevens. In de weg naar interoperabiliteit is dit een belangrijk functie. Bronnen worden vindbaar en in de governance kan worden geregeld welke bronnen in het ecosysteem of afsprakenstelsel beschikbaar zijn. Servicemanagement is een belangrijk onderdeel in het MedMij afsprakenstelsel, met strikte regels voor opname in de catalogus. Daarmee wordt de kwaliteit van de data sterk bevorderd. Ook in IRMA is sprake van een schema manager waarmee bronnen vindbaar worden.

Het concept van service discovery is in veel technologieën aanwezig. In PDM-oplossingen is het nog beperkt gebruikt; dit is een logisch gevolg van het beperkte aanbod aan oplossingen, waardoor binnen de oplossing zelf de bronnen en afnemers bekend kunnen zijn. Met de groei van ecosystemen zal de noodzaak vanzelf ontstaan en opgelost kunnen worden, zoals MedMij laat zien.

Serviceproviders kunnen zowel aan de databron-kant als de datadienst-kant een rol spelen.

4.1.4 Verdienmodellen

Binnen de PDM-community treffen we verschillende beelden over de verdienenmodellen voor PDM-Diensten.

Applicaties die zich richten op financieel inzicht, zoals Grip en Dyme, bieden in-app aanbiedingen om bepaalde diensten te gebruiken. In Grip krijgt de gebruiker de mogelijkheid om andere ABN AMRO diensten af te nemen, de app zelf is voor gebruikers gratis. In het geval van Dyme worden gebruikers gestimuleerd om waar mogelijk, abonnementen om te zetten in goedkopere varianten bij diverse aanbieders (van bijvoorbeeld energie). Als de gebruiker dit doet via de website van Dyme, vraagt Dyme hier een commissie voor. De functionaliteit om abonnementen op te zeggen is in de app alleen beschikbaar als de gebruiker een betaald account neemt. Dergelijke modellen, ook wel bekend als freemium, waar de gebruiker betaalt voor extra functionaliteit, zien we ook bij een aantal andere huishoudboekjes terugkomen.

De data-wallet – denk aan Datakeeper - zal waarschijnlijk in basis gratis zijn (freemium) met mogelijkheid tot premium subscriptions. Daarnaast lijkt het beprijzen van data-transacties een logisch verdienenmodel.

In de Nederlandse markt timmert Ockto al langer en met succes aan de weg.

Haar verdienenmodel werkt en lijkt toekomst vast:

- licentiemodel voor aansluiting op het ecosysteem;
- prijs per transactie;
- mogelijkheid om geld terug te sluizen naar issuers per transactie.

Rond schuldhelpverlening hebben initiatieven als fiKks en Financieel Paspoort geen winstoogmerk. In het geval van fiKks komen inkomsten met name uit donaties en opdrachtgevers. Financieel Paspoort werkt op basis van subsidies en de toekomstige kostendekking komt door de vergoeding per transactie die de data-vrager betaalt. Bij Buddy Payment kwam financiering initieel vanuit banken. Inmiddels betaalt de partij met zorgplicht. De gemeentes die Buddy inzetten ter ondersteuning van hun inwoners betalen Buddy hiervoor.

¹⁶ <https://www.stibbe.com/en/news/2021/june/faq-wat-houdt-het-wetsvoorstel-elektronische-gegevensuitwisseling-in-de-zorg-wegiz-in-en-wat-is-de>

In een aantal gevallen zien we dat de data-afnemer direct voor de data betaalt. Vaak moet de data afnemer een abonnement nemen, bestaande uit vaste kosten per maand en variabele kosten afhankelijk van het gebruik. In het geval van Qii is bijvoorbeeld sprake van een pay-per-use model: de verhuurorganisatie betaalt voor het aanleveren van de benodigde informatie om een inschatting te maken of een potentiële huurder de woning kan betalen. In het geval van Itsme wordt gekozen voor een 'pay-per-user' model. Een vorm waarbij de data afnemer niet betaald per transactie, maar per gebruiker. Het wordt hierdoor voor de data afnemer een stuk aantrekkelijk om Itsme altijd als authenticatievoorziening te gebruiken en niet slechts om de identiteit van het individu eenmalig vast te stellen.

Weer een andere invalshoek zien we bij IRMA. In dit geval betaalt de data aanbieder; kosten zijn verbonden aan het uitgeven van attributen via IRMA. De data afnemer betaalt niet, maar kan kiezen voor extra zekerheid door het afsluiten van een SLA (Service Level Agreement) met SIDN, waardoor extra zekerheid ontstaat voor de data afnemer.

Voor de initiële ontwikkeling van het merendeel van de PDM-initiatieven wordt nog sterk geleund op stimuleringsmaatregelen, zoals het geval is in het MedMij stelsel, waar Persoonlijke Gezondheidsomgevingen een financiële impuls krijgen om zich te ontwikkelen. Zeker tot 2022 is overheidsondersteuning daar gegarandeerd. PGO's die gebruik maken van deze regeling krijgen per gebruiker een vergoeding.

In het MedMij stelsel worden wel enkele voorwaarden gesteld: "Dienstverleners concurreren op de functionaliteiten: de dienstverleners bieden hun gebruikers functionaliteit in de vorm van een persoonlijke gezondheidsomgeving, koppelingen met zorginformatiesystemen, apps en dergelijke. De dienstverleners zijn vrij in het vormgeven van dit aanbod en concurreren met elkaar om de gunst van de gebruiker. De opzet van het MedMij-netwerk maakt het mogelijk dat een gebruiker meerdere dienstverleners heeft."¹⁷ Dergelijke afspraken helpen bij het stimuleren van de mogelijkheid om data te ontsluiten naar andere PDM-Diensten.

Het initiatief Doccle – een kwart van de huishoudens in België maakt hier gebruik van - laat de aanleverende partij betalen en belast de consument niet. Doccle ontwikkelde daarmee een verdienmodel waarmee op eigen kracht invulling wordt gegeven aan PDM. De prijs per document maakt Doccle tot een mogelijk aantrekkelijk alternatief voor bijvoorbeeld de BerichtenBox van de overheid. Het prijsverschil loopt - afhankelijk van de volumes - op tot € 0,20 per document.

4.1.5 *Datamodel management*

Datamodel management gaat over het beheren van de semantiek (betekenis) van data, inclusief het converteren van het ene datamodel naar het andere.

Het gebruik van dezelfde gegevensstandaarden draagt bij aan de interoperabiliteit van het PDM-landschap. Zo zijn binnen de financiële sector standaarden vanuit HDN en SIVI (SIVI AFS) en de Gegevensstandaard Persoonlijke Financiën vanuit de Stichting Financieel Paspoort ontstaan. Meer recent heeft Zorgeloos Vastgoed een taxonomie gepubliceerd. Binnen de educatieve sector is openBadges ontstaan, die voor het delen van verifieerbare diploma's en certificaten zorgt, maar ook een standaard voor de uitwisseling van dezelfde gegevens heeft opgesteld. Ook het NLX framework, biedt binnen de Nederlandse gemeentes een standaard om gegevens weer te geven en te delen. Daarnaast gebruiken partijen ook eigen manieren, soms omdat simpelweg geen bruikbare gegevensstandaarden beschikbaar zijn. Databronnen worden veelal ontsloten via propriëtaire interfaces, waarbij in het beste geval rekening wordt gehouden met bepaalde normen, bijvoorbeeld van het NEN. Data-aggregators kunnen waarde toevoegen voor data-afnemers door bij het leveren van de gegevens één taal te hanteren.

Idealiter is sprake van standaardisatie aan de databron-kant en wordt aan de data-afnemer kant dezelfde gegevensstandaard gebruikt. Dit is echter vaak niet het geval. Aan de kant de databron zijn dan propriëtaire standaarden van toepassing. De data-afnemer kan hier op semantisch/technisch niveau een vertaalslag maken naar het gebruikte "in huis" formaat of de gebruikte branchestandaard.

¹⁷ <https://afsprakenstelsel.medmij.nl/display/medmijafsprakenstelsel140/Principes>

Waar nodig/gevraagd is sprake van inzet van data-mapping aan de datadienst-kant. Services die data converteren op basis van mapping tabellen zijn bijvoorbeeld services die kunnen draaien tussen data-bron, data-wallet en data-afnemer. In toenemende mate ontstaat in de dagelijkse praktijk vraag naar concrete, praktische oplossingen voor de verbetering van de interoperabele informatie-uitwisseling tussen organisaties in verschillende sectoren. Hierin wordt voorzien door de leidende standaarden in verschillende sectoren via mapping en harmonisatie op consistente wijze naar elkaar te vertalen, zowel functioneel als (standaard-)technisch. Daarnaast ligt het ook voor de hand om de propriëtaire interfaces voor datasets van databronnen te mappen/af te beelden op de belangrijkste standaard in een bepaalde sector.

Onder mapping wordt in dit verband verstaan dat gegevens en gegevenselementen uit verschillende gegevensinterfaces op consistente wijze onderling naar elkaar kunnen worden vertaald en uitgewisseld via vertaalinstructies, algoritmes en conversietabellen. Door de mapping uit te voeren op het niveau van gegevenselementen, wordt bereikt dat gelijksoortige gegevenselementen in verschillende interfaces eenduidig uitwisselbaar zijn, ongeacht in welke berichtensoorten c.q. datasets deze gegevenselementen voorkomen.

Met behulp van mapping tussen verschillende gegevensinterfaces kan de informatie-uitwisseling op een uniforme en consistente wijze worden ingericht. Daarmee kan worden voorkomen dat op meerdere plaatsen verschillende (maatwerk-)oplossingen worden ontwikkeld. Een dergelijke ontwikkeling moet uiteraard waar mogelijk worden voorkomen, aangezien dat zou leiden tot een complexe, kostbare, nauwelijks beheersbare en niet generieke situatie.

4.1.6 *Personal data transfer*

Persoonlijke data uitwisseling (personal data transfer) implementeert de interfaces die data uitwisseling tussen partijen mogelijk maken op een gestandaardiseerde en veilige manier. Het gebruik van technische standaarden en protocollen draagt hieraan bij, zodat verschillende partijen op deze (veilige) manier deze data kunnen delen.

Personal data transfer speelt op meerdere niveaus: van data aanbieder naar de PDM-Dienst en van de PDM-Dienst naar de data afnemer.

Voor het ophalen van data bij data aanbieders maken data-aggregators noodgedwongen veel gebruik van screen scraping¹⁸. Data-scraping is helaas nog steeds nodig voor met name databronnen van de overheid. Het Pensioenregister heeft een werkende API maar deze mag wegens wettelijke barrières niet gebruikt worden. Downloaden van gestructureerde bestanden met pensioenaanspraken is wel mogelijk.

Wetgeving zoals PSD2 die regelt dat data ontsloten moet worden, heeft een positieve invloed gehad op ontsluiting van data van bankrekeningen via API's.

Inmiddels ontstaan de eerste standaarden nu binnen sectoren, bijvoorbeeld binnen de zorg sector is dat NUTS, die focust op informatie-uitwisseling tussen gebruiker en zorgverleners. Binnen het overheidsdomein is dat NLX, dat focust op de datauitwisseling tussen verschillende gemeentes. Sectorbreed is de implementatie van Idemix ontstaan door IRMA.

4.1.7 *Personal data storage*

Persoonlijke data opslag maakt het mogelijk om data van verschillende data aanbieders (inclusief data die gecreëerd wordt door de persoon zelf) samen te brengen in een persoonlijke datakluis die onder controle staat van het individu. Op dit moment zijn diverse manieren waarop dit mogelijk gemaakt wordt. Digi.me laat gebruikers bijvoorbeeld zelf kiezen waar gegevens opgeslagen worden, zoals de bekende clouddiensten of een eigen oplossing. Qii daarentegen voorziet in opslag middels een eigen server voorziening. Financieel Paspoort slaat gegevens uitsluitend op apparatuur van of onder direct beheer van de gebruiker. Doccle heeft een eigen beveiligde opslagdienst.

¹⁸ Screen scraping heeft nadelen, maar de opgehaalde gegevens zijn veelal betrouwbaar. Zie verder <https://pc-en-internet.infonu.nl/diversen/174481-data-mining-data-verzamelen-met-web-scraping-apis.html>

Elk initiatief gebruikt zo zijn eigen manier, maar data van de ene operators kan nog niet zomaar bij de andere operators worden opgeslagen.

Vanuit privacy-perspectief pleiten veel experts voor decentrale opslag.

4.1.8 Governance

Governance maakt het mogelijk het onderliggende afsprakenstelsel of bestuursraamwerk (als er geen afsprakenstelsel is) na te leven. Achterliggend doel is om betrouwbare relaties tussen individuen en organisaties tot stand te brengen.

De overheid kan hierin een rol spelen. Wetgeving draagt bij aan het stellen van kaders voor gegevensuitwisseling, de AVG stelt hierin een aantal basisprincipes vast. Binnen de financiële sector zijn diverse PDM-Diensten met een PSD2-vergunning, bijvoorbeeld Invers, Ockto, Dyme, Grip, LinX en mijnGeldzaken.nl. Deze PDM-Diensten focussen allemaal op financieel inzicht/overzicht/plannen en volgen daarin de Europese richtlijnen om financiële data in te zien en te delen. Afsprakenstelsels kunnen ook buiten de overheid ontstaan, met Qiy als goed voorbeeld, en feitelijk ook MedMij.

Aan de kant van identity management hebben zowel eIDAS als de toekomstige Wet Digitale Overheid, invloed op de dynamiek in het PDM-landschap binnen de overheid. Beide zullen bepalend zijn in welke authenticatievoorzieningen geaccepteerd moeten worden, en met welk betrouwbaarheidsniveau. Dit zal leiden tot een verschuiving in het authenticatie landschap, en naar verwachting ruimte bieden voor nieuwe alternatieve diensten, zoals Itsme en IRMA.

Wat betreft het openstellen van gegevens vanuit de overheid naar derden, zal ook een governance rol voor de overheid zelf weggelegd zijn. Hoe wordt bepaald wie toegang mag hebben tot de koppelvlakken die gerealiseerd worden bij MijnOverheid en andere uitvoerders? Worden audits gedaan? Welke eisen worden gesteld aan partijen die data bij de overheid willen ophalen?

Afsprakenstelsels hebben ook een rol in het voorzien van interoperabiliteit. MedMij, zorgt binnen de zorgsector voor interoperabiliteit tussen verschillende persoonlijke gezondheidsomgevingen (PGO's) zoals Ivido, Digi.me en tientallen andere PGO's. Daarbij biedt MedMij betrouwbaarheid voor gebruikers en zorgorganisaties. iSHARE is een afsprakenstelsel voor informatie in de logistieke sector. Zorgeloos Vastgoed is nog zoekende naar een adequate governance structuur.

4.2 Analyse sectoren

4.2.1 Overheid

Als we naar de overheid kijken zien we dat de centrale overheid voornamelijk vanuit de wettelijke basis werkt en daardoor maar langzaam vooruitgaat. Bij de decentrale overheid gaat het sneller, maar ook hier zitten de meeste initiatieven nog in de experimenteer- of pilotfase.

4.2.1.1 Centrale overheid

De overheid beschikt over allerlei data over haar burgers, waarvan een groot deel in het stelsel van basisregistraties is vastgelegd. Informatie die over de burger verzameld wordt, wordt deels inzichtelijk gemaakt via MijnOverheid. Voor sommige overheidsinstanties - zoals UWV, SVB en CJIB – wordt echter enkel doorverwezen naar de Mijnomgeving van de desbetreffende dienst. Het is momenteel voor de burger niet mogelijk de data, die via MijnOverheid inzichtelijk gemaakt wordt, zelf te hergebruiken of te ontsluiten. De wettelijke basis hiervoor ontbreekt.

Verrassend is te zien dat de overheid intern wel degelijk in staat is gegevens te verzamelen van verschillende uitvoeringsorganisaties zoals voor SUWI-net. Hier ontbreekt essentieel de toegang van de burger tot deze verzameling.

Van 'single-sign on' functionaliteit tussen deze omgevingen is maar beperkt sprake. Wat betekent dat burgers steeds opnieuw moeten inloggen om bij deze partijen gegevens in te zien. Dit zijn barrières die de mogelijkheden van burgers beperken, om echt regie op hun gegevens te gaan voeren. Voor sommige zaken, zoals een inkomensverklaring, kan wel een gewaarmerkt document opgehaald

worden. Dit is echter ook niet mogelijk via MijnOverheid, maar alleen via de Mijnomgeving van de betreffende uitvoeringsorganisatie.

Inmiddels worden wel diverse pilots voorbereid om deze data geautomatiseerd te ontsluiten en de diensten van MijnOverheid verder uit te breiden. Geautomatiseerde gegevensuitwisseling vanuit de centrale overheid met derde partijen is echter niet nieuw. BRP-gegevens worden al jaren ontsloten naar onder meer pensioenfondsen, pensioenverzekeraars, zorgverzekeraars en ziekenhuizen. Dit gebeurt echter altijd op wettelijke basis, zonder dat de burger hier zicht of regie op heeft. Ontsluiting van dergelijke gegevens onder regie van de burger is wel een nieuw gebied. De koers binnen van overheidsorganisaties op het vlak van PDM is hier ook nog niet eenduidig, verschillende ministeries en uitvoeringsorganisaties lijken verschillende koersen uit te zetten. Aan de ene kant worden in het BZK-programma Regie op Gegevens pilots die experimenteren met PDM gestimuleerd. Aan de andere kant zien we in de praktijk dat de burger vaak zijn gegevens wel handmatig kan ophalen, maar dat ze nog steeds niet automatisch digitaal ontsloten kunnen worden. Ook al gebeurt het onder consent van diezelfde burger. Zo heeft SZW besloten om (totdat wetgeving gemaakt en van kracht is) geen API aan te bieden om MijnPensioenoverzicht te ontsluiten. Een pilot van Blauwe Knop met DUO is stopgezet, omdat gegevens over studieschuld om politieke redenen niet via een API-koppeling beschikbaar mochten worden.

Wat hier een belangrijke rol speelt is dat uitwisseling van persoonsgegevens vanuit het overheidsdomein altijd op een wettelijke basis moet plaatsvinden is. Het ontbreken hiervan werkt meer dan eens als een remmende of belemmerende factor op ontwikkelingen rondom PDM in het overheidsdomein. Het gevolg is dat voornamelijk met screen scraping gewerkt moet worden door PDM-Diensten, om onder regie van het individu toegang te krijgen tot deze gegevens. In het geval van DUO werden hierover Kamervragen gesteld aan de minister van OCW. De reactie van de minister hierop was als volgt: “Het voornemen om DUO toe te voegen als databron is niet in strijd met de AVG of andere wetgeving. Ik vind het belangrijk dat de (oud)-student zelf regie heeft over zijn of haar gegevens en dat is ook bij het voornemen van Ockto het geval.”¹⁹

Een partij die niet via screen scraping werkt, maar wel zorgt dat de burger gegevens naar zich toe kan halen is IRMA. ‘De gemeente Nijmegen geeft IRMA-attributen uit vanuit de BRP. Deze dienst is beschikbaar voor iedereen die in de BRP geregistreerd staat en kan inloggen met DigiD.’²⁰ Ook in dit geval worden Kamervragen gesteld over de verwerking van gegevens door IRMA, specifiek over de verwerking van het BSN hierbij. Minister Knops reageerde hierop als volgt: “Het BSN wordt, via de inlog met DigiD, door de gemeente verwerkt bij het ophalen van de gegevens uit de BRP. Vervolgens worden het BSN en de overige gegevens uit de BRP in de IRMA app geplaatst. De gebruiker van de IRMA app kan deze gegevens, waaronder het BSN, onder zijn eigen verantwoordelijkheid verstrekken aan derden.”²¹ In feite is richting SIDN/IRMA sprake van een gedoogsituatie en lijkt sprake van een voorkeursbehandeling.

We zien in deze voorbeelden de tegenstrijdigheid dat de gebruiker nu handmatig of via screen scraping de informatie met een derde partij kan delen. Dit terwijl een automatische koppeling, waarbij dezelfde gegevens overgedragen worden onder consent van de gebruiker, dus politiek gevoelig ligt. Bij bovengenoemde voorbeelden is geen wettelijke basis voor de uitwisseling die plaatsvindt. Dat meerdere partijen overheidsdata verzamelen geeft aan hoe waardevol deze data is voor PDM-Diensten en data afnemers.

Een echte stimulans voor PDM in Nederland zou gecreëerd kunnen worden door het ontsluiten van de informatie die onder meer via MijnOverheid inzichtelijk en bruikbaar gemaakt wordt. Het is niet ondenkbaar dat MijnOverheid in de toekomst zelf een operator rol zou gaan vervullen.

De overheid werkt aan de zogenaamde Digitale Bron Identiteit (DBI). Dit is een door de overheid uitgegeven, erkende en in de wet- en regelgeving verankerde, digitale identiteit voor gebruik in de publieke en private sector. De uitgangspunten en afspraken rond het delen van gegevens, toegang en

¹⁹ Kamervragen Ockto – vraag 6 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20192020-821.html#ID-2019Z18615-d37e73>

²⁰ Uitgifte BRP IRMA <https://privacybydesign.foundation/uitgifte-brp/>

²¹ Kamervragen IRMA – vraag 12 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020D00139>

het leveren van vertrouwen in de digitale wereld, inclusief de DBI, worden vastgelegd in een afsprakenstelsel "The Dutch Digital Trust Framework (DDTF)" (werknaam). Ook financiële dienstverleners kunnen hiermee binnen (hopelijk) afzienbare tijd hun voordeel doen.

4.2.1.2 Decentrale overheid

De focus bij de decentrale overheid ligt hierin vooral op het toegankelijker maken van sociale voorzieningen. Denk hierbij aan initiatieven zoals Maximaal jezelf, de Blauwe Knop en MijnApp. De nadruk ligt hier minder op de wettelijke basis en meer op hoe bijvoorbeeld de gemeentelijke dienstverlening toegankelijker gemaakt kan worden, en hoe de burger hierin meer regie kan krijgen.

In het schuldendomein hebben de gemeentes een zorgplicht. We zien dat hier regelmatig de samenwerking gezocht wordt met PDM-Diensten die de burger kunnen ondersteunen bij hun financiële zelfredzaamheid. Inmiddels zijn op dit gebied meerdere initiatieven zoals fiKks en Buddy. Een zevental dienstverleners is aangesloten bij de Social Fintech Alliantie en zet zich specifiek in om met fintech schulden en geldzorgen tegen te gaan. Een aantal van de PDM-Diensten in dit domein beschikt inmiddels over een PSD2-vergunning, waardoor deze partijen grote stappen hebben gemaakt en het automatisch verkrijgen van transactiegegevens makkelijker is geworden. Een ander aspect van regie op gegevens wat in dit soort cases terugkomt, is het verlenen van machtigingen aan familieleden of hulpverleners om namens de persoon regie te voeren op gegevens.

4.2.1.3 Vraag richting overheid in functie van belang voor financiële sector

De overheid kan afdwingen dat data in het overheidsdomein makkelijker te ontsluiten en deelbaar wordt en dat toegang tot gegevens wordt verbeterd door een uniforme manier van authenticatie. Voorts kan de overheid een basis afsprakenstelsel ontwikkelen dat interoperabiliteit over sectoren heen garandeert. Het is vanzelfsprekend dat hier rekening wordt gehouden met Europese ontwikkelingen.

Ontwikkel horizontaal afsprakenstelsel dat als basis kan fungeren voor verticale afsprakenstelsels:

- Bevordert interoperabiliteit, bijvoorbeeld tussen kluizen/sluizen/wallets en wat nog meer is.
- Sluit aan op pleidooi vanuit NVB en Netspar (Open Finance).
- Hergebruik kennis/ervaring MedMij.
- Aandacht voor kip-ei vraagstukken voor wat betreft marktintroductie.
- Aandacht voor standaarden (minstens pas toe of leg uit lijst).

De bouwstenen voor een dergelijk afsprakenstelsel zijn op meerdere plaatsen aanwezig. Denk hierbij aan MedMij, de Nederlandse Vereniging van Banken, Netspar en de overheid zelf.

Specifieke aandachtspunten zijn: geïnformeerde toestemming en machtigen:

- Een robuust transparant eenvoudig proces voor het geven toestemming is cruciaal.
- Niet iedereen kan meekomen in digitaliserende processen. Machtigen wint aan belang.

Geef prioriteit aan het ontsluiten van bronsystemen via API's:

De volgende bronsystemen worden idealiter - voor regie op financiële gegevens - ontsloten via API's. Toegang via DigiD is vanzelfsprekend en op termijn ook via private middelen die onder de Wet Digitale Overheid worden erkend.

Bron	Data over
Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)	WOZ
Belastingdienst	Voorlopige Aangifte inkomstenbelasting Gehele aangifte – Belastingdienst Schulden van ondernemers https://gegevensportaal.belastingdienst.nl/accounts/login/
BRP	Persoonsgegevens: namen, geboortedatum, adresgegevens, echtscheidingsinformatie, woonadres, woonhistorie, nationaliteit, verblijfsstatus en paspoortnummer.

Bron	Data over
CAK	Onverzekerd voor zorg/ziektekosten Wanbetalers zorgverzekering (meer dan 6 maanden) Personen die eigen bijdrage langdurige zorg betalen Personen die eigen bijdrage PGB betalen Gepensioneerden in buitenland die wonen in verdragsland en verdragsbijdrage betalen
CJIB	Verkeersboetes
DUO	Studieschulden/Studieleningen Diplomaregister
Gemeenten	Schulden uit lokale belastingen, achterstallige eigen bijdrage sociale voorzieningen
Kadaster	Koopsom woning, WOZ-waarde woning Gemeentelijke woonlasten Eigendomsaktes Hypotheekakten
Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO)	Alimentaties (openstaande)
MijnOverheid ²²	Registratie in de Basisregistratie Personen (BRP) Geregistreerd inkomen, het verzamelinkomen van de afgelopen 5 jaar, zoals geregistreerd bij de belastingdienst. Alimentatiegegevens via Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen Welke voertuigen op naam staan Berichten in Berichtenbox (aanslag waterschapsbelasting bijvoorbeeld)
Pensioenregister	Eerste- En Tweede Pijler Pensioenen
RDW	Rijbewijzenregister APK-boetes Kentekenregister Centraal Register Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen Register snelle motorboten
Schuldenwijzer	Digitaal Beslagregister, met beslagleggingen van gerechtsdeurwaarders op inkomsten
SVB	Kinderbijslag AOW (ook Pensioenregister) PGB ANW-uitkering AIO-aanvulling Personen verzekerd voor langdurige zorg (Wet Langdurige Zorg) Vrijwillig verzekerden AOW/Anw Wel/niet verzekerd in Nederland bij werk/studie buitenland
UVW	Inkomstenverhoudingen (inclusief uitkeringen waaronder pensioen)

4.2.2 Zorgsector

De ontwikkeling van het MedMij stelsel is een van de spraakmakende voorbeelden (ook internationaal) als het gaat om het uitwerken van een afsprakenstelsel voor PDM. Op moment van schrijven zijn diverse PGO's (persoonlijke gezondheidsomgevingen) gecertificeerd met het MedMij label. Vanuit VWS loopt tenminste tot 2022 een subsidieregeling om PGO's met het MedMij label gratis voor burgers beschikbaar te maken, waarbij de PGO's een vergoeding krijgen per gebruiker. Deze stimulansregelingen moeten helpen bij het opstarten van het landschap. Ivido was de eerste PGO die hiervan gebruik maakte²³. Momenteel wordt gewerkt aan een structurele financieringsregeling als opvolging voor de impulsfinanciering na 2022. Toekomstige aanpassingen volgen onder meer uit wensen en eisen van deelnemers en uit ontwikkelingen in wet- en regelgeving, techniek en standaarden. Ook hier kan de gekozen governance dienen als voorbeeld voor andere sectoren.

In de zorg is door het MedMij stelsel wel massa in aanbod ontstaan, maar het is zeker niet zo dat iedere patiënt of consument al een PGO heeft. In de zorg ligt ook nog een uitdaging rondom

²² Niet nodig als andere bronnen ontsloten zijn.

²³ <https://www.icthealth.nl/nieuws/ivido-tekent-overeenkomst-met-vws-voor-gratis-pgo/>

authenticatiemethodes van een voldoende hoog betrouwbaarheidsniveau. Een ander punt van zorg zijn mogelijk de verdienmodellen van leveranciers van PGO's. Nu ontvangen deze nog subsidie, maar op termijn moeten de inkomsten komen uit additionele diensten, aangezien de zorgconsument in principe niet betaalt voor een PGO.

Experts melden weeffouten in MedMij. Daarbij staat niet de burger centraal maar de verschillende PGO's. Als burger heb ik verschillende PGO's, bijvoorbeeld van mijn dokter en van mijn ziekenhuis. Die ieder een deel van mijn medische gegevens bevatten.

4.2.3 *Generieke initiatieven*

PDM-Diensten die zich als generieke oplossing opstellen zijn onder andere IRMA, Digi.me, Financieel Paspoort, Schluss en Ockto. Datakeeper is een goed voorbeeld vanuit de banken.

Generieke initiatieven ontwikkelen zich als oplossingen waarbij een grote variatie aan attributen verwerkt en uitgewisseld kan worden. Dit wil niet direct zeggen dat deze initiatieven gestart zijn vanuit een brede insteek: Digi.me is bijvoorbeeld vanuit de uitwisseling van zorggegevens gestart, maar richt zich nu ook op financiële gegevens. Digi.me beschikt inmiddels ook over het MedMij label. Schluss (in de Bijlagen besproken bij belangenbehartigers) daarentegen, is vanaf beginsel als brede oplossing ingestoken. Schluss legt daarbij de focus op de ontwikkeling in zeer diverse use-cases, van overlijden tot het afsluiten van een hypotheek. IRMA focust op het beschikbaar stellen van specifieke attributen en profileert zich als manier om te voorzien in authenticatie en attribuutverificatie.

Een van de oudste initiatieven in het PDM-landschap is Qiy. Qiy startte al in 2007 met de ontwikkeling van een afsprakenstelsel. Dat zou moeten zorgen voor cross-sectorale standaardisatie van gegevensuitwisseling. We zien echter dat de adoptie tot op heden beperkt is tot een klein aantal partijen; Financieel Paspoort, fiKs en Dappre.

Ondanks hun brede insteek ontwikkelen de generieke oplossingen zich op basis van domein-specifieke use-cases en pilots, zij het binnen diverse domeinen. Het uitgangspunt hierin is echter dat ze uiteindelijk als generieke verzamelplek voor alle soorten persoonsgegevens dienen.

4.2.4 *Financiële sector (inclusief SWOT)*

4.2.4.1 *PDM-Diensten*

Voor SIVI als kennis- en adviescentrum op gebied van digitaal zakendoen in financiële dienstverlening ligt het accent op regie van financiële gegevens (in onder meer de domeinen pensioenen, hypotheek, leningen, financiële planning, verzekeringen). Juist deze financiële gegevens bieden voor de consument hoge toegevoegde waarde in allerlei situaties (zie Bijlage E: Use Cases), terwijl privacy van deze gegevens belangrijk is. Dit vraagt om regie op persoonsgegevens vanuit de soevereine consument.

Particuliere consumenten kunnen zelf aan financiële planning doen, of een financiële planner inschakelen. De financiële planning resulteert in:

- Inzicht (wat is mijn financiële positie?)
- Overzicht (is mijn financiële positie voldoende?)
- Aanbevelingen voor actie (wat moet ik doen in financiële termen als mijn positie niet voldoende is?).

Om het inzicht te krijgen moet de desbetreffende consument gegevens uit verschillende bronnen halen of laten halen als hij/zij daartoe zelf niet in staat is. Nauwkeurige gegevens zijn bijvoorbeeld nodig over pensioen, hypotheek, inkomen, banksparen, spaardeposito's, verzekeringen, leningen, waarde van het onroerend goed, het huishouden (getrouwd of alleenstaand, kinderen, etc.), energiekosten, huurlasten, studiekosten. Vervolgens moeten deze gegevens of een deel daarvan worden overgedragen aan een dienstverlener. Dit vraagt om een (online) omgeving waarin gebruikers gegevens kunnen ontvangen, bekijken, analyseren, bijwerken, verwijderen en delen en functionaliteiten voor het genereren van inzicht, overzicht en actieadviezen (een financieel plan).

Momenteel zien we dat de operators in het financiële domein grofweg in twee richtingen op te delen zijn: de huishoudboekjes en de PDM-Diensten die data verzamelen en inzichtelijk maken ter ondersteuning van financiële zelfredzaamheid en dienstverlening.

Huishoudboekjes krijgen impuls door PSD2

Huishoudboekjes geven inzicht in inkomsten en uitgaven. In het verleden zagen we dat huishoudboekjes inkomensgegevens verzamelden door gegevens handmatig in te laten voeren door de gebruiker of door gebruik te maken van screen scraping. We zien echter dat steeds meer oplossingen gebruik maken van het automatisch ophalen van betaalgegevens onder consent van de gebruiker op basis van een PSD2-vergunning. Gebruik makend van de mogelijkheden die door PSD2 zijn ontstaan, zien we ook nieuwe initiatieven zoals Dyme en Grip van de grond komen. Het lijkt erop dat de PSD2-wetgeving een nieuwe impuls aan huishoudboekjes heeft gegeven. Dit zien we ook bij vergelijkbare oplossingen in het schuldendomein.

Integrale PDM-Dienst voor financiële gegevens ontbreekt

Een integrale PDM-Dienst die tegelijk inzicht biedt in gegevens over betaalrekeningen (kosten van levensonderhoud), spaarrekeningen, schulden, hypotheek, verzekeringen, pensioenen, abonnementen, etc. ontbreekt momenteel nog, maar de verwachting is dat dit wel binnen enige jaren beschikbaar komt. Ockto ontsluit in dit verband al een groot aantal databronnen en levert datadiensten die waarde toevoegen bij:

- inventarisatie & acceptatie van hypotheek;
- opstellen pensioenplannen;
- private lease (First Time Right Ratio);
- woningverhuur (screenen aspirant huurders);
- aanvraag AOV;
- consumptief krediet;
- schuldhulpverlening;
- financieel advies.

MijnGeldzaken.nl maakt het mogelijk een financieel plan te maken en/of de verzamelde gegevens, onder consent van de burger, inzichtelijk te maken voor een financieel adviseur. Voor het ontsluiten van gegevens voor specifieke takken van financiële dienstverlening, moet verder gekeken worden naar oplossingen zoals Ockto of de Toekomstverkenner in de pensioensector.

In steeds meer delen van financiële dienstverlening worden PDM-Diensten relevant

Afgelopen jaar zijn er weliswaar geen nieuwe PDM-Diensten bijgekomen, maar partijen zoals Ockto, iWize en Qii breiden wel hun diensten uit. De benodigde gegevens voor financiële dienstverlening werden in het verleden bijna volledig via screen scraping verzameld. Voor gegevens uit het overheidsdomein is dit nog steeds het geval. Voor financiële gegevens zien we echter dat ook hier vaak gegevens ontsloten worden op basis van PSD2. Invers zit vaak onder de motorkap van allerlei toepassingen.

PDM-Diensten die financiële dienstverlening mogelijk maken, zitten in de lift. Dit lijkt enerzijds te verklaren door de meerwaarde voor de data afnemer, die gemakkelijker en sneller data van hogere kwaliteit kan verzamelen. Anderszins kan dit effect toegeschreven worden aan de nieuwe PSD2-wetgeving, die het mogelijk maakt om betaalgegevens beter te ontsluiten. Het effect voor de consument is vooral gemak, snellere processen, lagere advieskosten en een betere basis voor advies.

Afsprakenstelsel ontbreekt

Ondanks dat inmiddels wel wetgeving is voor het ontsluiten van betaalgegevens, ontbreekt het nog aan een afsprakenstelsel binnen de financiële sector. Het ontbreken van een overkoepelende breed geaccepteerde set afspraken betekent dat op de langere termijn waarschijnlijk interoperabiliteit in het gedrang komt en veel tijd verloren gaat aan het maken van bilaterale afspraken.

Het ontwikkelen van een afsprakenstelsel voor regie op financiële gegevens maakt het mogelijk dat partijen door hele ketens heen veilig, makkelijk en gecontroleerd data kunnen. Een afsprakenstelsel garandeert interoperabiliteit op de relevante niveaus (technisch, semantisch en organisatorisch). Met een afsprakenstelsel hoeven deze partijen niet eerst bilaterale afspraken te maken over allerlei

vraagstukken. Meerdere data-aanbieders, data-afnemers en leveranciers kunnen diensten leveren, waarin de consument vertrouwen kan hebben.

Opvallend is het ontbreken van een partij die de belangen van de burger behartigt

Bij de totstandkoming van het MedMij-label in de zorg had de Patiëntenfederatie een belangrijke rol om de belangen van de burgers te behartigen. Voor de financiële sector ontbreekt een dergelijke partij nog. Mogelijk ligt hier een kans voor de Stichting Financieel Paspoort of bijvoorbeeld de Nederlandse Schuldhulprouwe, de Consumentenbond en Vereniging Eigen Huis om gezamenlijk die rol te vervullen. In het schuldendomein is de Social Fintech Alliantie actief.

4.2.4.2 Vergelijking medische/financiële domein

Aan PDM wordt vooral in de volgende domeinen belang gehecht:

1. Regie op medische gegevens;
2. Regie op financiële gegevens.

In deze domeinen voegt volledige en adequate regie veel waarde toe:

- Het zijn voor mensen belangrijke gegevens die tijdens de hele levensloop een rol spelen en bovendien erg privacygevoelig zijn.
- Het zijn gegevens die gedistribueerd opgeslagen zijn in zowel het private als publieke domein. Dit betekent dat regie in termen van – met 1 druk op de knop kan ik over de gegevens beschikken, ze filteren en ter beschikking stellen aan afnemers – niet vanzelfsprekend is.
- Naarmate de regie leidt tot snellere en effectievere allocatie van gegevens ten behoeve van de geselecteerde dienstverleners, worden de achterliggende processen effectiever en efficiënter.
 - Digitale gezondheidsregie moet het mogelijk maken dat niet alleen artsen maar ook patiënten een beter overzicht hebben van de status van gezondheid. Meer inzicht in de eigen gezondheidsgegevens zou betekenen dat ook meer verantwoordelijkheid genomen kan worden voor de eigen gezondheid (eigen regie op gezondheid).
 - Regie op financiële gegevens moet het mogelijk maken dat de burgers/consumenten sneller en beter overzicht hebben over hun financiële positie en de data kunnen delen met dienstverleners (hypotheekadviseurs, pensioenadviseurs, financiële planners, schuldhulpverleners etc.). Meer inzicht in de eigen financiële gegevens zou betekenen dat ook meer verantwoordelijkheid genomen kan worden voor de eigen financiën (eigen regie op financiën) en maatschappelijke schade door schulden en armoede kan worden beperkt.

Binnen regie op financiële gegevens zijn meerdere domeinen te identificeren:

- Hypotheken;
- Pensioenen;
- Beleggingsverzekeringen;
- Financiële planning;
- Verzekering tegen arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, overlijden;
- Charitatieve voorzieningen;
- Consumptieve financiering;
- Private lease;
- Verhuur (vastgoed);
- HR.

4.2.4.3 Inzicht en overzicht niet voldoende

De digitalisering van de samenleving zorgt ervoor dat consumenten steeds meer gewend raken aan digitale tools. Ook wordt financiële data steeds beter en makkelijker toegankelijk. Waar financieel inzicht in het verleden vooral een product was voor de vermogende particulier (het domein voor financieel planners) is het bieden van financieel inzicht en overzicht meer beschikbaar gekomen voor de gewone consument. Via allerlei apps en portals is toegang tot financiële data. Dat zorgt ervoor dat de acceptatiegraad van financiële planningtools is toegenomen de afgelopen jaren, consumenten raken meer gewend om digitale tools te gebruiken.

Echter de grootste uitdaging is niet het geven van inzicht en overzicht, maar vooral het activeren van consumenten. Hier kan de wetenschap helpen met inzichten, om consumenten daadwerkelijk tot actie over te laten gaan. Veel consumenten vertrouwen daarnaast op een financieel adviseur om de juiste keuzes te maken. Het gevolg hiervan is dat het grootste deel van de bevolking, die niet een

levensverzekering, hypotheek of een financiële planning overweegt, pas in contact komt met regie op financiële gegevens als iets is misgelopen. In deze situaties is er ook geen commerciële organisatie die graag bereid is de kosten voor een PDM te betalen. Voor het activeren van mensen dient dan ook rekening te worden gehouden met een hybride benadering, dus zowel digitale informatie als persoonlijke begeleiding.

Verder geldt:

- PDM moet niet te complex worden, zoals bij gespecificeerde toestemming in de zorg. Toestemming geven op zich vinden consumenten belangrijk.
- Vertrouwen is randvoorwaardelijk:
 - PDM heeft alleen een kans als het individu vertrouwen heeft in de betrokken partijen. Digitaal transparant zijn over de betrouwbaarheid van processen, gegevens en technologie is cruciaal voor het verkrijgen en behouden van vertrouwen van gebruikers.
- Primaire behoeften:
 - De primaire behoeften rond PDM zijn lage toegangsdrempels, actuele en begrijpelijke gegevens, persoonlijk financieel inzicht, gebruiksvriendelijker, gemakkelijker en sneller maken van processen, met goed overzicht van de stappen die gezet moeten worden.

4.2.4.4 SWOT PDM Financiële Sector

Sterktes	Zwaktes
- Op diverse plekken wordt aan standaardisatie van specifieke situaties voor gegevensuitwisseling gewerkt. - Op diverse plekken wordt gewerkt met nieuwe toepassingen. - PSD2 zorgt voor een stimulans in de sector door het, onder toestemming, openstellen van bancaire transactiegegevens als databron. - Een aantal data-aggregators speelt adequaat in op de mogelijkheden. - Brancheorganisatie van adviseurs (Adfiz) die het belang onderkent van het versnellen van adviesprocessen, en de hybride inzet van digitale middelen en persoonlijk advies. - Visie van de Nederlandse Vereniging van Banken, met het pleidooi voor een afsprakenstelsel en een minder vrijblijvende AVG.	- Het businessmodel voor PDM oplossingen is uitzonderingen als Ockto en Doccle daar gelaten vaak nog beperkt duurzaam. Financiële stimulans is noodzakelijk om veel gevraagde oplossingen te implementeren in bijvoorbeeld het zorgdomein en schuldhelpverleningsdomein. - Mensen (in rol van financiële consument, deelnemer) krijgen via een groot verschillende toepassingen toegang tot hun gegevens bij een variëteit aan financiële dienstverleners. Deze versnippering draagt niet bij aan gemak en inzicht/overzicht. - De 'financieel burger/consument' is niet verenigd onder een partij of stichting en kan zich (nog niet) als dusdanig uitspreken over de wensen en eisen voor regie op financiële gegevens. - In de verzekeringssector is – in tegenstelling tot bijvoorbeeld de zorgsector - geen sprake van gemobiliseerde vraag. - Visievorming vanuit de verzekeraars, behalve ten aanzien van het delen van Voertuigdata – is niet zichtbaar. - In de verzekeringssector en ook andere sectoren ontbreekt een killerapplicatie. - Versiebeheer koppelvlakken (HDN IBL, MijnPensioenOverzicht). Is zwak.
Kansen	Dreigingen
- Noodzaak van snel inzicht in schuldensituatie van (toenemend) groot aantal Nederlanders kan als hefboom werken. - De lage interesse voor pensioen verandert niet makkelijk bij het grote publiek. Financiële welzijn is wel een thema dat je leven lang speelt, pensioen slechts een klein deel van je leven. - Betere kansen voor consumenten om controle te krijgen over hun financiële leven. - Essentiële noodzaak om burgers financieel zelfredzaam te maken en maatschappelijke schade door armoede en schulden te verminderen. - Drempel voor vernieuwd full-service fee-based financieel advies gaat omlaag doordat data over de integrale financiële situatie van de consument en zijn/haar huishouden sneller en kwalitatief beter beschikbaar komt. De consument is zich hierdoor eerder/snel bewuster van zijn haar situatie. De adviseur kan tegen lagere kosten diensten leveren die consumenten helpen met financiën door hun levenscyclus heen. - Dienstverleners uit publieke/private sector als uitgevers van gegevens kunnen veel waarde toevoegen. - Onder druk van hoger volume van afname van data ontstaat meer druk op de kwaliteit (juistheid/actualiteit) van gegevens. - Momentum dat wordt gecreëerd door PSD2 en visievorming bij banken kan benut worden standaardisatie en interoperabiliteit in de financiële sector te stimuleren. - Steeds meer is sprake van pleidooien voor Open Finance. Dit is het samenbrengen van alle financiële gegevens van een persoon/huishouden. Van het pensioenpotje tot de beleggingsrekening en van het spaartegoed tot de hypotheek. De desbetreffende persoon heeft belang bij toegang via één applicatie tot een totale digitale financiële administratie, waarbij hij/zij zelf kan bepalen welke gegevens/informatie wel en niet beschikbaar zijn voor anderen. In een dergelijke omgeving kan ook financieel inzicht/overzicht geboden worden.	- Technologische lock-in door specifieke oplossingen en het gebrek aan afspraken zijn nadelig voor de interoperabiliteit op de lange termijn. - Oplossingen waarbij consumentbeschermingsprincipes niet in acht worden genomen. Dit is weliswaar terrein van AP en ACM, maar bij overtreding is het kwaad al geschied. - Tweedeling tussen consumenten die digitaal vaardig zijn en degenen die dat niet zijn. - Verstoring van het speelveld door nieuwe toetreders die zich alleen richten op digitaal vaardige consumenten.

5. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

Op basis van de Bijlagen presenteert dit hoofdstuk de belangrijkste bevindingen. Onderstaande tabel geeft een overzicht waarbij de bevindingen zijn geordend in een aantal categorieën. Daarna volgt per bevinding een toelichting en wordt de impact van iedere bevinding aangegeven. Tot slot volgt een samenvatting van de belangrijkste bevindingen voor de verschillende doelgroepen en de standaarden.

Legenda

Aan	=	Aanbieders in financiële sector
Adv	=	Adviseurs in financiële sector
Lev	=	Leveranciers in financiële sector ²⁴
Sta	=	Standaarden

Categorie	Bevinding	Impact Financiële sector			
		Aan	Adv	Lev	Sta
5.1 Maatschappelijke vraagstukken	1. PDM rond financiële data dwingt tot bezinning over maatschappelijke vraagstukken	✓	✓		
	2. Het is van belang oog te hebben voor de zelfredzaamheidsparadox	✓	✓		
	3. Aandacht voor consumenten die niet/beperkt digitaal onderlegd zijn, wint aan belang	✓	✓		
	4. Rekening houden met vertegenwoordiging burger/consument wint aan belang	✓	✓		
	5. Structuur voor sector overstijgende samenwerking ontbreekt	✓	✓	✓	✓
	6. Privacy is de roze olifant in de PDM-kamer	✓	✓	✓	✓
5.2 Wetgeving	1. Wetgeving dwingt tot delen van gegevens en is hefboom voor innovatie	✓	✓		
	2. AVG is te vrijblijvend als het gaat om datadelen, van zelfregulatie is geen sprake	✓	✓	✓	✓
	3. Overheid zet serieus in op uitbreiden mogelijkheden regie: fundament is eind 2021 klaar	✓	✓		
5.3 Afsprakenstelsels	1. Potentie van afsprakenstelsels onmiskenbaar	✓	✓	✓	✓
	2. Zonder dwang komen afsprakenstelsels niet van de grond	✓	✓	✓	✓
	3. Medmij heeft voorbeeldfunctie als het belangrijkste afsprakenstelsel in Nederland				✓
	4. Banken pleiten voor horizontaal afsprakenstelsel rond data-delen				✓
	5. Netspar pleit voor verticaal afsprakenstelsel datadelen financiële gegevens				✓
5.4 Standaarden	1. Interoperabiliteit tussen wallets, sluizen en kluizen van verschillende aanbieders ontbreekt			✓	✓
	2. Het API-landschap rond het ontsluiten van databronnen is nog tamelijk kaal	✓	✓	✓	✓
	3. Semantische interoperabiliteit: mapping voegt waarde toe			✓	✓
	4. Australië heeft voorbeeldfunctie voor wat betreft samenwerking over sectoren heen				✓
5.5 Authenticatie	1. Publiek/privaat bruikbare voorzieningen zijn in aantocht	✓	✓	✓	✓
	2. Overheid werkt ook met Digitale Bron Identiteit aan vertrouwen rond delen gegevens	✓	✓	✓	✓

²⁴ Leveranciers zijn in veel gevallen nauw verbonden met de aanbieders en/of adviseurs. In de tabel wordt bedoeld op leveranciers die PDM gerelateerde diensten implementeren.

Categorie	Bevinding	Impact Financiële sector			
		Aan	Adv	Lev	Sta
	3. Draagvlak voor privacy vriendelijke oplossingen neemt zienderogen toe	✓	✓	✓	✓
	4. Toenemend gebruik iDIN door verzekeraars	✓	✓		
	5. Machtigen biedt perspectief voor mensen die digitaal achterblijven	✓	✓	✓	✓
5.6 Adoptie	1. Specifieke initiatieven lijken succesvoller, killer apps ontbreken	✓	✓		
	2. Faalfactoren diverse gestaakte initiatieven zijn onbekend	✓	✓		
	3. Inspelen op primaire behoeften consumenten randvoorwaardelijk	✓	✓		
	4. Voordelen voor individuen moeten evident zijn	✓	✓		
	5. Toestemming is belangrijk, maar moet eenvoudig zijn	✓	✓	✓	✓
	6. Vertrouwen is randvoorwaardelijk	✓	✓		
	7. Internationale situatie loopt gelijk aan de Nederlandse	✓	✓	✓	✓
5.7 PDM-Diensten buiten financiële sector	1. Zorgsector loopt voorop met regie op gegevens	✓	✓	✓	✓
	2. Decentrale overheid zet ambitieus in op Blauwe Knop				✓
	3. Roadmap van Schluss roept principevraag op rond architectuurkeuzes			✓	✓
5.8 PDM-Diensten financiële sector	1. Aantal financiële processen wordt versneld door PDM	✓	✓	✓	✓
	2. Consument heeft belang bij één applicatie met toegang tot totale financiële administratie	✓	✓	✓	✓
	3. Brancheorganisatie adviseurs neemt beloftevol voortouw bij afspraken rond data delen	✓	✓		
	4. Veelgebruikt MPO innoveert te langzaam, pensioendeelnemers zijn de dupe	✓	✓		
	5. Potentie Mijnverzekeringenopeenrij niet benut	✓			
	6. Opmars data-aggregators/data-afnemers, markt doet zijn werk?	✓	✓		
	7. Veel klantmappen verzekeringen, integraal overzicht ontbreekt veelal	✓	✓		

5.1 Maatschappelijke vraagstukken

5.1.1 PDM rond financiële data dwingt tot bezinning over maatschappelijke vraagstukken

Uitgaande van publieke waarden als autonomie, rechtvaardigheid en solidariteit kunnen de nodige vragen worden gesteld over regie op financiële gegevens.

- Kan de consument écht de keuze maken en overzien?
- Geven digitale financiële gegevens de consument echt wel het inzicht dat nodig is om keuzes te maken over zijn/haar eigen financiële situatie?
- Welke keuzes maakt de consument zelf? Waar doen apps dat bijvoorbeeld voor de consument?
- Is iedere consument in staat zijn/haar financiële situatie digitaal te beheren of is sprake van een tweedeling in mensen die het wel en niet kunnen?
- Wordt van iedere consument verwacht actie te ondernemen op basis van de gegevens?
- Wordt buiten de commerciële toepassingen wel voldoende steun gegeven aan de noodzaak voor financiële zelfredzaamheid?

Het antwoord op bovenstaande vragen kan per persoon variëren en is relevant voor maatwerk in financiële dienstverlening.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.1.2 Het is van belang oog te hebben voor de zelfredzaamheidsparadox

De grote nadruk in de tegenwoordige tijdgeest op eigen verantwoordelijkheid verkleint mogelijk de zelfredzaamheid van consumenten juist. Keuzevrijheid is een ideaal dat vrijwel iedereen onderschrijft, maar het kan ook mentale belasting en keuzestress met zich meebrengen. Dat speelt nog sterker op het moment dat een individu met schulden te maken krijgt, of kampt met gezondheidsproblemen of zijn/haar baan verliest. Bij onvoldoende aandacht voor genoemde paradox schiet financiële dienstverlening mogelijk haar doel voorbij.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.1.3 Aandacht voor consumenten die niet/beperkt digitaal onderlegd zijn, wint aan belang

Nieuwe spelers richten zich vaak enkel op digitaal onderlegde klanten. Hierdoor worden traditionele aanbieders onevenredig belast met de maatschappelijke zorg voor Nederlanders die moeite hebben met digitale financiële dienstverlening. Het is niet ondenkbaar dat die Nederlanders door concurrentiedruk van bijvoorbeeld mobile only platforms uiteindelijk nadrukkelijk het kind van de rekening worden.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.1.4 Rekening houden met vertegenwoordiging burger/consument wint aan belang

Een aantal organisaties komt nadrukkelijk op voor de belangen van Nederlanders en hun financiën. Vaak spelen ideële motieven - geboren uit weerstand tegen de grote technologiebedrijven – een belangrijke rol. Sommige organisaties ontwikkelen ook hulpmiddelen waarmee burgers/consumenten meer grip krijgen op hun financiële situatie. Het ligt voor de hand om hier in een vroegtijdig stadium rekening mee te houden bij het ontwikkelen van financiële PDM-Diensten.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.1.5 Structuur voor sector overstijgende samenwerking ontbreekt

Wat ontbreekt is een structuur waarbinnen diverse ontwikkelingen en PDM-Diensten – ook over sectoren heen - beter op elkaar aansluiten en elkaar versterken. Hierdoor komt interoperabiliteit tussen verschillende oplossingen in het gedrang. Een afsprakenstelsel en commitment aan de implementatie ervan, kan dan veel voordeel bieden.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.1.6 Privacy is de roze olifant in de PDM-kamer

Het beschermen van privacy staat niet alleen hoog op de agenda van de beleidsmakers en de politiek, maar krijgt ook veel aandacht de wetenschappelijk georiënteerde instituten en organisaties. Hier wordt niet alleen aandacht geschonken aan het ontwikkelen van kennis, maar ook gewerkt aan oplossingen als IRMA. Een organisatie als Schluss hamert op soevereiniteit van het individu die met behulp van techniek privacy garandeert.

Het is cruciaal om hier in een vroegtijdig stadium rekening mee te houden bij het ontwikkelen van financiële PDM-Diensten. Een opstap naar het verbeteren van de privacy is uit te gaan van de datavraag teneinde dataminimalisatie te bereiken.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.2 Wetgeving

5.2.1 Wetgeving dwingt tot delen van gegevens en is hefboom voor innovatie

Wetgeving (PSD2, Wet cliëntenrechten bij elektronische verwerking van gegevens, Mortgage Credit Directive, Pensioenwet, AVG) dwingt (tot op zekere hoogte) delen van gegevens vanuit bronsystemen af en fungeert als hefboom voor innovatie. Dit maakt de lobby voor deze wetgeving zeer relevant.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.2.2 AVG is te vrijblijvend als het gaat om datadelen, van zelfregulatie is geen sprake

Wat volgens de banken mist in de AVG (en wel aanwezig is in PSD2) is een deugdelijk dwingend systeem dat zorgt voor gestandaardiseerde en digitale datauitwisseling. Zelfregulatie binnen de diverse sectoren lijkt ook te vrijblijvend, want zelfs de meest voor de hand liggende databronnen zijn nog niet of beperkt ontsloten. Denk hierbij ook aan de data die financiële dienstverleners en adviseurs hebben over hun klanten. De financiële sector zou hier kunnen acteren, bijvoorbeeld door samen te werken met belangenorganisaties maar ook met de AP om uit eigen beweging en maatschappelijke verantwoordelijkheid een voorbeeldfunctie te vervullen voor gestandaardiseerde ontsluiting van databronnen.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.2.3 Overheid zet in op mogelijkheden regie: fundament is eind 2021 klaar

Het kabinet Rutte-III wil regiemogelijkheden uitbreiden met een belangrijk nieuw spoor, door burgers in staat te stellen hun eigen gegevens zelf, digitaal te delen met private dienstverleners, zoals zorgverleners, onderwijsinstellingen, schuldhulpverleners of woningcorporaties.

Hiertoe is een kader neergezet voor een vertrouwensinfrastructuur. In het verlengde van positieve kosten/baten analyse is een afsprakenstelsel in aantocht. Tevens is een juridisch fundament in de maak. Een publiekrechtelijk raamwerk dat EU compliant is. De financiële sector kan hierbij aansluiting zoeken en invloed op uitoefenen.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.3 Ontwikkeling afsprakenstelsels

5.3.1 Potentie van afsprakenstelsels onmiskenbaar

Op het terrein van PDM zijn afsprakenstelsels beschikbaar en in ontwikkeling. De kracht van deze afsprakenstelsels is onder meer dat geen sprake is van insluiting door leveranciers. Meerdere leveranciers geven namelijk invulling aan de rollen die het afsprakenstelsel onderkent. De meeste afsprakenstelsels kennen privacy en dataminimalisatie als basisbeginselen. Voor een eventueel op te stellen sector overstijgend afsprakenstelsel rond data-delen zijn op diverse plaatsen bouwstenen opgesteld. Deze zijn ook bruikbaar voor een verticaal afsprakenstelsel in de financiële sector. Essentieel is een organische totstandkoming en invoering van het afsprakenstelsel zodat vandaag kan worden begonnen en niet hoeft te worden gewacht op de afronding van het stelsel en de implementatie bij partijen.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.3.2 Zonder dwang komen afsprakenstelsels niet van de grond

De toepassing van afsprakenstelsels is niet vanzelfsprekend, omdat hier vaak kip-ei uitdagingen bestaan bij de marktintroductie. Aanbieders van diensten doen investeringen terwijl het onzeker is of consumenten gebruik gaan maken van diensten, en consumenten zijn terughoudend vanwege het lage aantal diensten. Bij aansluiting op een afsprakenstelsel is het van belang hier rekening mee te houden. Wettelijke dwang kan als hefboom fungeren.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.3.3 MedMij heeft voorbeeldfunctie als het belangrijkste afsprakenstelsel in Nederland

MedMij is het belangrijkste verticale afsprakenstelsel in Nederland. Enerzijds vanwege het belang dat het delen van medische gegevens heeft voor mensen, maar ook omdat het qua opzet en gedetailleerde uitwerking breed gedragen wordt, geflankeerd door wetgeving die een en ander afdwingt. Voorts is over de adoptiestrategie veel nagedacht. Van dit stelsel kan naar andere sectoren een voorbeeldwerking uitgaan.

De implementatie van het afsprakenstelsel MedMij komt op gang. MedMij lijkt daarmee het belangrijkste werkende afsprakenstelsel rond het delen van (privacygevoelige) persoonsgegevens. Inzicht en begrip van onderliggende technieken en standaarden, succes- en faalfactoren (lessons learned) kan voor andere sectoren veel waarde toevoegen.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
			✓

5.3.4 Banken pleiten voor horizontaal afsprakenstelsel rond data-delen

De NVB pleit voor een afsprakenstelsel rond data-delen. Data-deling moet volgens de banken uitgaan van allen-op-allen (sectoren) principe en zou van toepassing moeten zijn op zowel de private als publieke sector. In principe zouden er geen uitzonderingen moeten zijn voor data-gebruikers onder de reikwijdte van de AVG. Wel kan proportionaliteit van belang zijn om kleine marktpartijen vrij te stellen van aansluiting op een scheme: een vorm van 'comply or explain' voor kleine bedrijven is te overwegen. De bouwblokken van een scheme voor data-deling zijn benoemd. De verzekeringssector zou aansluiting kunnen zoeken bij het beschreven pleidooi.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
			✓

5.3.5 Netspar pleit voor verticaal afsprakenstelsel datadelen financiële gegevens

Netspar schetst contouren voor afspraken rond datadelen financiële gegevens en identificeert componenten voor een domein overstijgende infrastructuur ten dienste van persoonlijke financiële planning. De impact van het genoemde pleidooi is moeilijk op waarde te schatten, mede gelet op de vraag of een dergelijk verticaal afsprakenstelsel waarde toevoegt als een horizontaal afsprakenstelsel – dat onder meer de NVB bepleit – van de grond komt.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
			✓

5.4 Standaarden

5.4.1 Interoperabiliteit tussen sluisen en kluisen verschillende aanbieders ontbreekt

Van interoperabiliteit tussen wallets, kluisen, sluisen, data-afnemers is geen sprake. Ook consent wordt iedere keer anders opgelost. Dit kan nadelen met zich meebrengen voor de personen die hier gebruik van maken. Bijvoorbeeld als een persoon wisselt van aanbieder van een bepaalde dienst of data wil uitwisselen met een adviseur die gebruik maakt van een adviesapplicatie. Opmerking: uitwisselen is niet van belang als gegevens altijd bij de bron aanwezig zijn en een nieuwe wallet opnieuw alle bronnen bezoekt.

Het is niet de verwachting dat er één generieke PDM-oplossing komt vanwaar uit een persoon al zijn gegevens zal kunnen gaan beheren. Enerzijds gaat iedere dienstverlener of keten zijn eigen oplossing maken en anderzijds is inmiddels sprake van meerdere softwareleveranciers die een oplossing voor de burger/consument leveren. Vanuit het perspectief van de burger/consument is het dus zeer waarschijnlijk dat deze met meerdere PDM-oplossingen te maken gaat krijgen, simpel omdat een persoon in vele verschillende rollen aan het maatschappelijk leven deelneemt. Een persoon kan namelijk tegelijkertijd pensioendeelnemer zijn, patiënt zijn, een huis willen kopen, een autoverzekering willen afsluiten enz. Dit betekent voor de persoon dat hij eenmaal in de ene PDM-oplossing ingewonnen gegevens wil kunnen hergebruiken in een andere PDM-oplossing.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
		✓	✓

5.4.2 Het API landschap rond het ontsluiten van databronnen is nog tamelijk kaal

Op niveau technische interoperabiliteit zien we veel horizontale standaarden, waarvan een aantal dominant. Standaarden van de W3C voegen veel waarde toe; denk aan Decentralized Identifiers (DID) en Verifiable Credentials (VC).

Richting databronnen is bijvoorbeeld sprake van een voorkeur voor gestructureerde gegevensuitwisseling via gestandaardiseerde API's. Het aantal API-services stijgt, maar is voor wat betreft de implementatie nog beperkt. Het opvragen van polisgegevens via API is bijvoorbeeld nog niet of nauwelijks mogelijk. Hier valt voor de sector veel winst te boeken en te voldoen aan de (geest van de) AVG.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.4.3 Semantische interoperabiliteit: mapping voegt waarde toe

Vanuit databronnen worden gegevens veelal ontsloten via propriëtaire standaarden. Op semantisch niveau zien we verticale standaarden en leveren onder meer SIVI en HDN standaarden voor de financiële sector. Standaarden voor betalingsverkeer zijn ruimschoots voorhanden.

Semantische horizontale standaarden voor de belangrijkste persoonsgegevens ontbreken. Dit is een barrière voor laagdrempelig bouwen van gegevenskoppelingen. Mapping tussen de diverse standaarden voegt waarde toe omdat leveranciers dan in 1 taal gegevens ontvangen.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
		✓	✓

5.4.4 *Australië heeft voorbeeldfunctie voor wat betreft samenwerking over sectoren heen*

Interessant vanuit standaardisatieperspectief zijn de ontwikkelingen rond Open Data in Australië, mede gelet op de vele publicaties. Via wetgeving – vastgelegd in de Consumer Data Right (CDR) - is de uitwisseling van data over verschillende sectoren via specifieke standaarden geïntroduceerd. Het is relevant om de internationale ontwikkelingen met mogelijke impact voor Nederland te volgen. Van Australië kan in dit verband een voorbeeldwerking uitgaan.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
			✓

5.5 Authenticatie

5.5.1 *Publiek/privaat bruikbare voorzieningen zijn in aantocht*

Sterke authenticatie is randvoorwaardelijk voor PDM en de markt vraagt om breed inzetbare standaarden.

De Wet Digitale Overheid biedt de mogelijkheid om open standaarden te verplichten en gaat private middelen erkennen, waarmee ingelogd kan worden bij de overheid. Die middelen worden daarmee breder bruikbaar dan nu en kunnen ook gebruikt worden om bij onder meer verzekeraars in te loggen. De verzekeringssector kan een voorbeeldfunctie bekleden door een niet propriëtaire standaard te omarmen.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.5.2 *Overheid werkt ook met Digitale Bron Identiteit aan vertrouwen rond delen gegevens*

De overheid werkt aan de zogenaamde digitale bron identiteit. Dit is een door de overheid uitgegeven, erkende en in de wet- en regelgeving verankerde, digitale identiteit voor gebruik in de publieke en private sector. De uitgangspunten en afspraken rond het delen van gegevens, toegang en het leveren van vertrouwen in de digitale wereld, inclusief de digitale bron identiteit (DBI), worden vastgelegd in een afsprakenstelsel “The Dutch Digital Trust Framework (DDTF)” (werknaam). Financiële dienstverleners kunnen hiermee binnen afzienbare tijd hun voordeel doen. De verzekeringssector kan een voorbeeldfunctie vervullen door dit te omarmen en financieel te ondersteunen.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.5.3 *Draagvlak voor privacy vriendelijke oplossingen neemt zienderogen toe*

Self Sovereign Identity is bezig met een opmars. De gebruiker kan met SSI zelf zijn identiteit bewaren in een soort digitale portefeuille. SSI maakt het ook mogelijk dat een persoon, op een veilige manier, alleen gegevens deelt die voor een bepaalde (rechts)handeling nodig zijn. IRMA maakt het mogelijk dat een zorggebruiker met hetzelfde authenticatiemiddel kan inloggen bij zijn persoonlijke gezondheidsomgeving (PGO) en bij de eigen zorgaanbieders. Financiële dienstverleners kunnen met deze ontwikkeling ook hun voordeel doen. Essentiële aanvulling hierop is het ondersteunen en zelf inzetten van de definitie van proces-specifieke subsets die het vertrouwen van de burger versterken.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.5.4 *Toenemend gebruik iDIN door verzekeraars*

iDIN breekt voorzichtig door in de verzekeringssector.

Bij iDIN loggen gebruikers in via hun eigen bank, de bank authenticiseert de gebruiker en geeft een identiteitsverklaring af.
iDIN zal nog meer gebruikt worden, ook door verzekeraars, als met iDIN ingelogd kan worden bij de overheid.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.5.5 *Machtigen biedt perspectief voor mensen die digitaal achterblijven*

Machtigen wint aan belang in het perspectief van het gegeven dat niet iedereen over dezelfde digitale vaardigheden beschikt. Het overheidsprogramma 'Machtigen' moet het recht om iemand te machtigen verbeteren. Machtigen kan ook van belang zijn in financiële processen, bijvoorbeeld wanneer iemand niet (meer) in staat is de eigen financiële situatie te regelen. Financiële dienstverleners kunnen hiermee binnen afzienbare tijd hun voordeel doen.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.6 PDM-Diensten - Adoptie

5.6.1 *Specifieke initiatieven lijken succesvoller, killer apps ontbreken*

De diversiteit aan oplossingen groeit. In feite is sprake van een 'lappendeken' van oplossingen in de Nederlandse markt. Dit levert onnodige complexiteit en kosten, te meer daar geen sprake is van interoperabiliteit tussen de oplossingen.

Het lijkt dat de domein specifieke oplossingen relatief het snelst opgepakt worden. Deze spreken immers een directe behoefte aan en niet een latente behoefte van "regie voeren over je data".

Het antwoord op de vraag waarom initiatieven wel/niet slagen en wat de killer apps zijn van de toekomst, ligt nog open.

Gemak is volgens experts de belangrijkste driver voor adoptie.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.6.2 *Faalfactoren diverse gestaakte initiatieven zijn onbekend*

Een aantal initiatieven is gestopt. Microsofts HealthVault is een voorbeeld dat na 12 jaar dienst de stekker eruit trok, omdat het gezondheidsplatform toch niet goed genoeg aansloeg en de focus ergens anders op werd gelegd. Nederlandse initiatieven die geen voeten aan de grond konden krijgen, zijn onder andere: Only Once, Mijnverzekeringopeenrij, Dataplaza, Datacoup en TNO Trust Tester.

Om te onderzoeken wat de faalfactoren van deze partijen zijn, zou vervolgonderzoek gedaan moeten worden. Hier kan dan rekening mee worden gehouden bij nieuwe initiatieven.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.6.3 *Inspelen op primaire behoeften consumenten randvoorwaardelijk*

De primaire behoeften van individuen zijn gebruiksvriendelijker, gemakkelijker en sneller maken van processen, met goed overzicht van de stappen die gezet moeten worden. Wordt hierop ingespeeld dan is de consument welwillend/ontvankelijk. Daarbij zou de verzekeringssector ook kunnen inspelen op de noodzaak tot ondersteuning van de burger, nog voordat deze overweegt ergens klant te worden.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.6.4 Voordelen voor individuen moeten evident zijn

De behoefte aan regie is vooral latent aanwezig. In bepaalde situaties en door slimme procesinrichting kan de behoefte aan PDM duidelijk worden en door ervaren voordelen tot gebruik gaan leiden. Als regie op financiële data alleen voordelen heeft voor de afnemer dan zal de consument afhaken. Het bieden van financiële incentives verhoogt de dekkingskans.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.6.5 Toestemming is belangrijk, maar moet eenvoudig zijn

Toestemming geven op zich vinden consumenten belangrijk. Maar het moet niet te complex worden, zoals bij gespecificeerde toestemming in de zorg. De wetgeving rond gespecificeerde toestemming in de zorg stuit op bezwaren in termen van te grote complexiteit voor de zorgconsumenten. Een robuust transparant eenvoudig proces voor het geven toestemming is dus cruciaal. Onderdeel daarvan is het door een neutrale organisatie laten certificeren van gegevens-vragen.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.6.6 Vertrouwen is randvoorwaardelijk

Regie over financiële gegevens heeft alleen een kans als het individu vertrouwen heeft in de betrokken partijen. Digitaal transparant zijn over de betrouwbaarheid van processen, gegevens en technologie is cruciaal voor het verkrijgen en behouden van vertrouwen van gebruikers. Als vertrouwen ontbreekt, haakt de consument af.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.6.7 Internationale situatie loopt gelijk aan de Nederlandse

In de rest van Europa is de situatie niet veel anders: een groot aantal opkomende operators met meerdere pilots. Uitzonderingen zijn Digi.me en Meeco die al meerdere jaren bestaan en ook internationaal sterk groeien. Beide zijn ook relevant voor de Nederlandse situatie; Digi.me is sinds kort ook in Nederland beschikbaar. In het kader van Programma ROG van de Nederlandse overheid deed Digi.me mee aan een praktijkproef verhuizen. Meeco is ontstaan in Australië, maar heeft inmiddels zijn thuisbasis in Brussel. Ook relatieve nieuwkomer Inrupt lijkt veelbelovend, ook al omdat Tim-Berners Lee zich met dit bedrijf verbindt en de Vlaamse overheid in zee gaat met Inrupt. Lee heeft zich ook verbonden met Solid, een veelbelovende open standaard. Het is relevant om de internationale ontwikkelingen met mogelijk impact voor Nederland te volgen. Doccle is een geslaagd initiatief in België en gaat in 2021 de Nederlandse markt betreden.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.7 PDM buiten financiële sector

5.7.1 Zorgsector loopt voorop met regie op gegevens

De zorgsector loopt in Nederland voorop ten aanzien van zelfbeschikking in de persoonlijke data-economie. In deze domeinen profiteren consumenten/burgers in potentie nu het meest. Genoemde sectoren kunnen als voorbeeld (best practices) voor hele financiële sector. Niet alleen voor wat betreft (de toepassing van) technieken en standaarden, maar ook als het gaat interorganisatorische interoperabiliteit.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.7.2 Decentrale overheid zet ambitieus in op Blauwe Knop

Een belangrijk doel is een voorziening om via een API een gewaarmerkte set persoonsgegevens (mogelijk samengesteld vanuit verschillende bronnen) van de bron beschikbaar te stellen aan andere partijen.

Schuldhelpverlening is een van de belangrijke thema's waar op dit moment aan gewerkt wordt. Onder andere wordt gewerkt aan een Huishoudboekje.

Dienstverleners in de financiële sector kunnen als data-afnemer opereren en mogelijk hergebruik van ontwikkelde technieken en standaarden is een optie/aandachtspunt. Belangrijke stap om te komen tot breed gebruik is de koppeling ook toegankelijk te maken voor maatschappelijke en niet commerciële initiatieven.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
			✓

5.7.3 Roadmap van Schluss roept principevraag op rond architectuurkeuzes

In de markt ontstaat een diversiteit aan architecturen. De ene oplossing positioneert zich als datakluis, terwijl andere initiatieven focus leggen op het realiseren van een datasluis.

De visie achter Schluss resulteert in een roadmap waarbij in 2025 de persoonsgegevens in de kluis van de eigenaar staan. De persoon bepaalt wie deze gegevens mag gebruiken. Organisaties slaan geen gegevens meer op in hun eigen omgeving.

Deze keuze roept de vraag op welke architectuurkeuzes rond persoonlijk gegevensmanagement wel/niet voor de hand liggen en wenselijk zijn vanuit het belang van individuen.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
		✓	✓

5.8 PDM financiële sector

5.8.1 Aantal financiële processen wordt versneld door PDM

De keuze voor een PDM-Dienst wordt nog vaak geïnitieerd door de dienstverlener die baat heeft bij de data. Processen rond sluiten hypotheek, schuldhelpverlening, pensioeninzicht en financieel advies profiteren het meest van PDM.

Onder regie van de het betrokken individu wordt uit meerdere bronnen data opgehaald en ter beschikking gesteld aan processen die waarde toevoegen voor de desbetreffende betrokken persoon. De waarde is met name in termen van versnelling van processen, bijvoorbeeld een kickstart van een adviesgesprek, maar ook het anoniem vergelijken van producten en diensten.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.8.2 Consument heeft belang bij 1 applicatie met toegang tot financiële administratie

De consument heeft belang bij toegang via één applicatie tot een totale digitale financiële administratie, waarbij hij/zij zelf kan bepalen welke gegevens/informatie wel en niet beschikbaar zijn voor anderen. Deze omgeving biedt tevens onderdak voor alle verzekeringspolissen. Een dergelijke omgeving bevat ook documenten. Deze zijn geplaatst door de consument zelf of door een dienstverlener.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓	✓	✓

5.8.3 Brancheorganisatie adviseurs neemt voortouw bij afspraken rond data delen

Adfiz:

- Initieerde een aantal jaren terug de ontwikkeling van een Financiële APK;
- Nam eind 2019 het initiatief voor het Convenant Data Delen hypotheek, met afspraken over het delen van klantinformatie;
- Ontwikkelde een onder meer door Rabobank geaccepteerde standaardmachtiging om namens de klant (persoons)gegevens op te vragen of te wijzigen bij een aanbieder.
- Tekende in de zomer van 2021 het 'Manifest Actief Klantbeheer'. Actief klantbeheer is in dit verband het totaal aan activiteiten dat bijdraagt aan de financiële gezondheid van klanten.

Op de as van de relatie van een financieel adviseur met zijn klant, zijn dit beloftevolle initiatieven met potentiële hoge toegevoegde waarde voor consumenten.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.8.4 Veelgebruikt MPO innoveert te langzaam, pensioendeelnemers zijn de dupe

MijnPensioenoverzicht is een veel gebruikt online platform waarop iedere Nederlandse burger een overzicht van zijn pensioenrechten kan opvragen. Via de Pensioenchecker App is MPO laagdrempelig benaderbaar (Ockto zit hier onder de motorkap).

De verwachting dat deze toepassing via API's wordt ontsloten, hangt al jaren boven de markt. De belofte wordt niet ingelost, omdat de doorlooptijd van de noodzakelijke aanpassing in wetgeving onwaarschijnlijk lang duurt. Deelnemers in pensioenregelingen moeten nu omslachtige handelingen uitvoeren als ze pensioengegevens verstrekken aan bijvoorbeeld dienstverleners.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.8.5 Potentie Mijnverzekeringenopeenrij niet benut

Mijnverzekeringenopeenrij is na een aanvlegperiode van 10 jaar, indringende en initiërende vraag vanuit de Consumentenbond, in 2019 van de markt gehaald. Oorzaak was onvoldoende draagvlak en dwang rond een relatief gebruikersvriendelijke oplossing. Dit laatste mede als gevolg van een verbod op het gebruik van het BSN.

Via het platform zouden bijvoorbeeld mutaties in adresgegevens, telefoonnummers doorgegeven kunnen worden. Een recent initiatief van de Consumentenbond zit nog in de kraamkamer. Impact is moeilijk op waarde te taxeren.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓			

5.8.6 Opmars data-aggregators/data-afnemers, markt doet zijn werk?

Invers, Ockto, iWize, TM-pro zijn data-aggregators die veel gebruikt worden door afnemers van data:

- Dienstverleners als bijvoorbeeld hypotheekverstrekkers;
- Planningstools;
- Financiële adviestools;
- Grote hoeveelheid aan tools die personen hulp bieden om een 'huishoudboekje' bij te houden, ook de overheid is in dit domein actief;
- Tools in het kader van schuldhulpverlening.

Bij de afnemers ligt ook het verdienmodel, de consument betaalt niet mee. De keuze voor een PDM-Dienst wordt nog vaak geïnitieerd door de dienstverlener die baat heeft bij de data.

De waarneming is dat de markt zijn werk doet. Voorts staan de meeste data-aggregators onder toezicht van AFM, AP en DNB (PSD2-vergunning). Een afsprakenstelsel en toezicht op het naleven van de afspraken, zou met het toenemen van het aantal aggregators meer kwaliteit/zekerheid geven. Een andere optie is het collectief ontwikkelen van een (open source) financiële data-aggregator – als een soort nutsfunctie - door bijvoorbeeld pensioenfondsen. Dit is echter minder urgent dan vanuit brancheorganisaties druk uitoefenen op het ontsluiten van databronnen (via API's) die relevant zijn voor financieel inzicht/overzicht en advies.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.8.7 Veel klantmappen verzekeringen, integraal overzicht ontbreekt veelal

Via een klantmap heeft de klant online toegang tot zijn/haar eigen klantdossier. Apps bieden veelal toegang tot klantmappen en daarnaast andere functionaliteiten. Ook hier hindert de veelheid aan apps een brede adoptie.

De klant kan met genoemde apps veelal heel eenvoudig polissen bekijken, mutaties doorgeven of zelf documenten uploaden, et cetera.

Mogelijkheden voor het ophalen van gegevens in gestructureerd formaat ontbreken. Mede hierdoor ontbreekt veelal een integraal overzicht over alle verzekeringen heen. Veelal, want van integraal overzicht is wel sprake als alle verzekeringen via 1 adviseur lopen of bij 1 verzekeraar/serviceprovider zijn afgesloten. Integraal overzicht van verzekeringen moet gezien worden in het perspectief van het steeds vaker gehoorde pleidooi voor Open Finance. Dit is het samenbrengen van alle financiële gegevens van een consument. Van het pensioenpotje tot de beleggingsrekening en van het spaartegoed tot de hypotheek. Rond Open Finance is nog veel winst te boeken.

Impact Financiële sector			
Aanbieders	Adviseurs	Leveranciers	Standaarden
✓	✓		

5.9 Samenvatting bevindingen

Hierna volgt een samenvatting van de belangrijkste bevindingen voor de verschillende doelgroepen en de standaarden.

5.9.1 *Perspectief consument*

Integraal overzicht van financiën, inclusief verzekeringen

Integraal overzicht van verzekeringen moet gezien worden in het perspectief van het steeds vaker gehoorde pleidooi voor Open Finance. Dit is het samenbrengen van alle financiële gegevens van een consument. Van het pensioenpotje tot de beleggingsrekening en van het spaartegoed tot de hypotheek. De consument heeft belang bij toegang via één applicatie tot een totale digitale financiële administratie (inclusief documenten), waarbij hij/zij zelf kan bepalen welke gegevens/informatie wel en niet beschikbaar zijn voor anderen.

Kick-start van een financieel adviesgesprek

Regie op financiële gegevens moet het mogelijk maken dat de burgers/consumenten sneller en beter overzicht hebben over hun financiële positie en de data kunnen delen met dienstverleners (hypotheekadviseurs, pensioenadviseurs, financiële planners, schuldhulpverleners etc.). Meer inzicht in de eigen financiële gegevens zou betekenen dat ook meer verantwoordelijkheid genomen kan worden voor de eigen financiën (eigen regie op financiën). Een PDM-Dienst die snel de financiële situatie van een persoon/huishouden in kaart brengt, geeft een kick-start aan een adviesproces.

5.9.2 *Perspectief belangenorganisatie*

Voor consument biedt commitment aan toegestane private middelen onder WDO groot voordeel

Als belangenorganisaties en hun leden zich binnen afzienbare tijd committeren aan de toegestane private middelen onder de Wet Digitale overheid, dan voegt dit veel waarde toe voor consumenten.

Stimuleren van tools die consumenten inzicht/overzicht geven van financiën

Brancheorganisaties als de Pensioenfederatie, Verbond van Verzekeraars, Adfiz kunnen een rol spelen om de ontwikkelingen rond financiële tools – die consumenten inzicht/overzicht en aanbevelingen voor actie geven - positief te beïnvloeden.

5.9.3 *Perspectief adviseur*

Kick-start van een financieel adviesgesprek

Regie op financiële gegevens moet het mogelijk maken dat de burgers/consumenten sneller en beter overzicht hebben over hun financiële positie en de data kunnen delen met dienstverleners (hypotheekadviseurs, pensioenadviseurs, financiële planners, schuldhulpverleners etc.). Meer inzicht in de eigen financiële gegevens zou betekenen dat ook meer verantwoordelijkheid genomen kan worden voor de eigen financiën (eigen regie op financiën). Een PDM-Dienst die snel de financiële situatie van een persoon/huishouden in kaart brengt, geeft een kick-start aan een adviesproces.

Drempel voor vernieuwd full-service fee-based financieel advies gaat omlaag

Drempel voor vernieuwd full-service fee-based financieel advies gaat omlaag doordat data over de integrale financiële situatie van de consument en zijn/haar huishouden sneller en kwalitatief beter beschikbaar komt. De consument is zich hierdoor eerder/sneller bewust van zijn haar situatie. De adviseur kan tegen lagere kosten diensten leveren die consumenten helpen met financiën door hun levenscyclus heen.

Hybride benadering cruciaal, dus zowel digitale informatie als persoonlijke begeleiding

Via allerlei apps en portals is toegang tot financiële data. Dat zorgt ervoor dat de acceptatiegraad van financiële planningtools is toegenomen de afgelopen jaren, consumenten raken meer gewend om digitale tools te gebruiken. Echter de grootste uitdaging is niet het geven van inzicht en overzicht, maar vooral het activeren van consumenten. Hier kan de wetenschap helpen met inzichten, om consumenten daadwerkelijk tot actie over te laten gaan. Veel consumenten vertrouwen daarnaast op een financieel adviseur om de juiste keuzes te maken. Voor het activeren van mensen dient dan ook rekening te worden gehouden met een hybride benadering, dus zowel digitale informatie als

persoonlijke begeleiding. Aandacht voor consumenten die niet/beperkt digitaal onderlegd zijn, wint aan belang. In dit verband wordt het aansluiten van authenticatiemiddelen op erkende machtigingsdiensten steeds belangrijker.

5.9.4 *Perspectief verzekeraar/volmachten*

Voor consument biedt commitment aan toegestane private middelen onder WDO groot voordeel

Als verzekeraars/volmachten zich binnen afzienbare tijd committeren aan de toegestane private middelen onder de Wet Digitale overheid, dan voegt dit veel waarde toe voor consumenten. Consumenten krijgen dan met gebruikersvriendelijke en veilige middelen op eIDAS niveau substantieel toegang tot zowel overheden (niveau substantieel is de norm), pensioenfondsen als tot hun gegevens bij verzekeraars/volmachten. Via een Digital Identity Service Provider zijn genoemde middelen eenvoudig te ontsluiten. Aansluiten op erkende machtigingsdiensten is onder de WDO vanzelfsprekend.

Open Finance: ontsluiten polisgegevens via API's is voor de hand liggende stap

Voor het ophalen van data bij data aanbieders werd in het verleden noodgedwongen veel gebruik gemaakt van screen scraping. Wetgeving zoals PSD2 die regelt dat data ontsloten moet worden, heeft een positieve invloed gehad op ontsluiting van bankdata via API's. Verzekeraars/volmachten kunnen nu Mijnverzekeringenopeenrij mislukt is waarde voor consumenten toevoegen door polisgegevens via API's te ontsluiten. Integraal overzicht van verzekeringen moet gezien worden in het perspectief van het steeds vaker gehoorde pleidooi voor Open Finance. Dit is het samenbrengen van alle financiële gegevens van een consument. Van het pensioenpotje tot de beleggingsrekening en van het spaartegoed tot de hypotheek. De consument heeft belang bij toegang via één applicatie tot een totale digitale financiële administratie, waarbij hij/zij zelf kan bepalen welke gegevens/informatie wel en niet beschikbaar zijn voor anderen.

5.9.5 *Perspectief pensioenfondsen*

Sneller/vollediger inzicht in totale financiële situatie

Deelnemers kan niet alleen sneller/vollediger inzicht worden geboden in de pensioensituatie, maar in de totale financiële situatie (met blik op toekomst).

5.9.6 *Perspectief overheid*

Afdwingen dat data deelbaar wordt

De overheid kan afdwingen dat data in het overheidsdomein en zelfs private domein makkelijker te ontsluiten en deelbaar wordt en dat toegang tot gegevens wordt verbeterd door een uniforme manier van authenticatie, waarbij machten aan belang wint gelet op de consumenten die niet/beperkt digitaal onderlegd zijn.

Ontwikkelen afsprakenstelsel

Voorts kan de overheid een basis afsprakenstelsel ontwikkelen dat interoperabiliteit over sectoren heen garandeert. Het is vanzelfsprekend dat hier rekening wordt gehouden met Europese ontwikkelingen, zolang hier geen remmende werking vanuit gaat.

5.9.7 *Perspectief leverancier*

Voorkomen insluiting van klanten

Technologische lock-in door specifieke oplossingen en het gebrek aan afspraken zijn nadelig voor de interoperabiliteit op de lange termijn. Leveranciers zullen hier in toenemende mate op worden aangesproken als ze hier geen rekening mee houden.

Ondersteuning leveranciers

Het gebruik van dezelfde gegevensstandaarden draagt bij aan de interoperabiliteit van het PDM-landschap. In toenemende mate ontstaat vraag naar concrete, praktische oplossingen voor de verbetering van de interoperabele informatie-uitwisseling tussen organisaties in verschillende sectoren. Hierin wordt voorzien door de leidende standaarden in verschillende sectoren via mapping en harmonisatie op consistente wijze naar elkaar te vertalen, zowel functioneel als (standaard-

)technisch. Daarnaast ligt het ook voor de hand om de propriëtaire interfaces voor datasets van databronnen te mappen/af te beelden op de belangrijkste standaard in een bepaalde sector. SIVI maakt hier een start door het Ockto Datamodel af te beelden op SIVI AFS (AFD 2.0).

SIVI kan leveranciers ter wille zijn met het opstellen van een catalogus voor databronnen, en het declareren van datavragen van data-afnemers in AFD-termen.

5.9.8 *Perspectief standaarden*

Interoperabiliteit in het gedrang

Van interoperabiliteit tussen databronnen, wallets, kluizen, sluizen en data-afnemers is geen sprake. Ook consent wordt iedere keer anders opgelost. Dit kan nadelen met zich meebrengen voor de personen die hier gebruik van maken. Bijvoorbeeld als een persoon wisselt van aanbieder van een bepaalde dienst of data wil uitwisselen met een adviseur die gebruik maakt van een adviesapplicatie.

Een afsprakenstelsel voor de financiële sector ontbreekt, maar biedt op termijn grote voordelen

Ondanks dat inmiddels wel wetgeving is voor het ontsluiten van betaalgegevens, ontbreekt het nog aan een afsprakenstelsel binnen de financiële sector. Het ontbreken van een overkoepelende breed geaccepteerde set afspraken betekent dat op de langere termijn waarschijnlijk interoperabiliteit in het gedrang komt en veel tijd verloren gaat aan het maken van bilaterale afspraken. Inclusie door leveranciers is bij het ontbreken van een gereguleerd afsprakenstelsel onvermijdelijk.

Het ontwikkelen van een afsprakenstelsel voor regie op financiële gegevens maakt het mogelijk dat partijen door hele ketens heen veilig, makkelijk en gecontroleerd data kunnen. Een afsprakenstelsel garandeert interoperabiliteit op de relevante niveaus (technisch, semantisch en organisatorisch). Met een afsprakenstelsel hoeven deze partijen niet eerst bilaterale afspraken te maken over allerlei vraagstukken. Meerdere data-aanbieders, data-afnemers en leveranciers kunnen diensten leveren, waarin de consument vertrouwen kan hebben.

Bouwstenen voor afsprakenstelsel rond regie op financiële gegevens zijn beschikbaar

Voor een eventueel op te stellen sector overstijgend afsprakenstelsel rond data-delen zijn op diverse plaatsen (Nederlandse Vereniging van Banken, Netspar) bouwstenen opgesteld. Deze zijn ook bruikbaar voor een verticaal afsprakenstelsel in de financiële sector. MedMij is het belangrijkste verticale afsprakenstelsel in Nederland. Enerzijds vanwege het belang dat het delen van medische gegevens heeft voor mensen, maar ook omdat het qua opzet en gedetailleerde uitwerking breed gedragen wordt, geflankeerd door wetgeving die een en ander afdwingt. Voorts is over de adoptiestrategie veel nagedacht. Van dit stelsel kan naar andere sectoren voorbeeldwerking uitgaan.

Adoptie van een afsprakenstelsel is niet vanzelfsprekend

De toepassing van afsprakenstelsels is niet vanzelfsprekend, omdat hier vaak kip-ei uitdagingen bestaan. Aanbieders van diensten doen investeringen terwijl het onzeker is of consumenten gebruik gaan maken van diensten, en consumenten zijn terughoudend vanwege het lage aantal diensten. Bij aansluiting op een afsprakenstelsel is het van belang hier rekening mee te houden. Wettelijke dwang kan als hefboom fungeren. Gemak is volgens experts de belangrijkste driver voor adoptie.

Een standaard voor Consent Management ontbreekt

Binnen Nederland bestaat nog geen algemene manier om consent management te regelen. Verschillende PDM-Diensten bieden het wel aan, maar de manier waarop verschilt en sluit niet op elkaar aan. Een standaard zou hier uitkomst bieden.

Mapping van gegevensstandaarden bevordert interoperabiliteit

Het gebruik van dezelfde gegevensstandaarden draagt bij aan de interoperabiliteit van het PDM-landschap. In toenemende mate ontstaat vraag naar concrete, praktische oplossingen voor de verbetering van de interoperabele informatie-uitwisseling tussen organisaties in verschillende sectoren. Hierin wordt voorzien door de leidende standaarden in verschillende sectoren via mapping en harmonisatie op consistente wijze naar elkaar te vertalen, zowel functioneel als (standaard-)technisch. Daarnaast ligt het ook voor de hand om de propriëtaire interfaces voor datasets van databronnen te mappen/af te beelden op de belangrijkste standaard in een bepaalde sector.